

Головбух Агро

№ 2

Січень 2026

 Експертус
ЦИФРОВЕ ВИДАВНИЦТВО

Оновлені критерії критичності для аграріїв із січня 2026-го: хто має дотримувати

Як проіндексувати
НГО землі в 2026 році

Перевірки в агросекторі:
мінімізуємо ризики
та втрати

Розраховуємо годинні
тарифні ставки
в 2026 році

ВЕБІНАРИ

Лише гарячі теми

Головбух
Агро

Безплатно для передплатників

Олена
Озерова

Тетяна
Купчик

Альона
Любанова

Ганна
Чернишова

Олена
Сердюк

Реєструйтеся на seminar.expertus.com.ua

Отримуйте відповіді від експертів
під час прямих трансляцій

Переглядайте записи минулих вебінарів

Михайленко Дмитро,
керуючий партнер юридичної компанії «Crowe LF Ukraine», голова Комітету підприємців з податкових питань при Торгово-промисловій палаті України

Добродій Тетяна,
головний консультант секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики

Єфімов Олександр,
адвокат, аудитор, доцент кафедри цивільного та трудового права Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, доктор філософії права

Висіцька Ірина,
адвокат із 21-річним досвідом у сфері земельних відносин, керуюча Адвокатським бюро «Висіцької «ВІВ Лігал»

Кричун Петро,
президент Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України, канд. екон. наук (PhD), MBA, CFO групи компаній

Рогозний Сергій,
сертифікований аудитор, юрист, керівник комітету з фінансів Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України

Чмерук Микола,
начальник Офісу великих платників податків ДПС

Ми оновлюємося!

Любі колеги, маю для вас важливу новину. Журнал «Головбукх Агро» відкриває для вас простір, де все створено для вашої щоденної впевненості й професійної сили. Уже з 30 січня 2026 року ви отримаєте доступ до системи «Експертус Головбукх Агро» — повноцінної професійної енциклопедії для бухгалтерів агропідприємств і фермерських господарств. Доступ до системи відкриється автоматично, посилання буде розміщене в журналі. Для входу вам знадобиться той самий обліковий запис, що використовуєте зараз для журналу.

Систему «Експертус Головбукх Агро» створила та сама експертна команда, що й журнал. У ній ви знайдете те, що вже добре знаєте й цінуєте, — нормативку, форми та зразки, довідники, калькулятори та навігатори, аналітику, вебінари. Але отримаєте й значно більше: величезну базу консультацій, актуальні рішення, щоденні оновлення та головне — чат з онлайн-помічником. Персональний консультант допоможе знайти рішення та діяти впевнено. Кількість звернень — необмежена. Відповідь отримаєте протягом 24 годин.

Упродовж місяця ви можете користуватися двома електронними продуктами паралельно: журналом і системою. Усі архіви журналу за 2023–2025 роки вже доступні в системі, тож важливі публікації залишаються з вами. За потреби можете скачати будь-які статті собі на комп'ютер.

Запрошую вас розпочати свій тест-драйв системи. Дослідіть її можливості й оцініть, наскільки легшою та ефективнішою вона робить вашу щоденну роботу. Будь ласка, діліться своїми враженнями! Ваші відгуки — наш орієнтир. Вони допомагають нам удосконалювати продукт саме під ваші потреби та ставати кращими.

Ласкаво просимо в систему «Експертус Головбукх Агро»!

З повагою
Наталія Дубчак,
головний редактор

податки

Ганна Чернишова

- 3** Як проіндексувати НГО
землі в 2026 році

організація діяльності

Микола Кирильчук

- 8** Оновлені критерії критичності
для аграріїв із січня 2026-го:
хто має дотримувати

облік

Олена Озерова

- 11** Облікова політика – 2026:
як внести зміни й на що зважити

Олена Озерова

- 23** 10 топових помилок в обліковій
політиці підприємства

оплата праці

Світлана Лістрова

- 26** Розраховуємо годинні
тарифні ставки в 2026 році

Микола Кирильчук

- 33** Чи індексувати зарплату
в січні – березні 2026 року

огляд змін

Ірина Константинова

- 35** Офіційний кінець ери 1С в Україні

офіційні документи

Ірина Константинова

- 39** Компенсація вартості
пошкодженого майна: як отримати
та коли можуть відмовити

управління ризиками

Олена Коваленко

- 44** Перевірки в агросекторі:
мінімізуємо ризики та втрати

Олена Сердюк

- 49** Психолог для працівників: витрати,
податки і безпечні рішення
до і після лютого 2026-го

Стаття підкаже, який коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель застосовувати в 2026 році, щоб розрахувати податкові зобов'язання з плати за землю та єдиного податку четвертої групи, а також мінімальне податкове зобов'язання. Держгеокадастр уже оприлюднив потрібну інформацію

Як проіндексувати НГО землі в 2026 році

Ганна Чернишова,
провідний експерт
з податкового обліку
Експертус Головбух, Київ

На підставі проіндексованої нормативної грошової оцінки (НГО) земель обчислюють податкові зобов'язання з плати за землю, єдиного податку четвертої групи і розмір мінімального податкового зобов'язання (МПЗ).

Правила індексації НГО визначені в пункті 289.2 Податкового кодексу України (ПК). Щороку розраховувати коефіцієнт індексації НГО земель зобов'язаний Держгеокадастр. На цей коефіцієнт індексують НГО земель і земельних ділянок, зокрема тих, право на які мають фізичні особи як власники земельних часток (паїв).

Коефіцієнт індексації НГО розраховують станом на 1 січня поточного року на підставі індексу споживчих цін за попередній рік. Якщо індекс споживчих цін перевищує 115,0%, з метою оподаткування платою за землю його застосовують зі значенням 115 (п. 289.2 ПК). Держгеокадастр зобов'язаний оприлюднювати такий коефіцієнт до 15 січня поточного року (п. 289.3 ПК).

За інформацією Держстату, індекс споживчих цін за 2025 рік становить 108,0%. Тож Держгеокадастр повідомив¹, що коефіцієнт індексації НГО земель за 2025 рік — 1,08. Застосовуйте його для обчислення податкових зобов'язань у 2026 році. Цей коефіцієнт однаковий для всіх категорій земель і видів земельних угідь, зокрема сільськогосподарських.

НГО землі проводили

Коефіцієнт індексації НГО земель застосовують кумулятивно — залежно від дати, коли провели останню НГО землі. Тобто НГО земельної ділянки слід помножити на всі коефіцієнти індексації за попередні роки від дати її проведення. Значення коефіцієнтів індексації знайдете в *табл. 1*.

¹ Сайт Держгеокадастру (land.gov.ua): Головна → Новини → Ринок та оцінка земель → Держгеокадастр повідомляє про індексацію нормативної грошової оцінки земель за 2025 рік.

Таблиця 1

Коефіцієнт індексації НГО земель

Рік	Коефіцієнт
1996	1,703
1997	1,059
1998	1,006
1999	1,127
2000	1,182
2001	1,02
2005	1,035
2007	1,028
2008	1,152
2009	1,059
2010	1,0
2011	1,0
2012	1,0
2013	1,0
2014	1,249
2015	– 1,433 – для всіх земель і земельних ділянок, окрім сільськогосподарських угідь; – 1,2 – для сільськогосподарських угідь (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги)
2016	– 1,0 – для сільськогосподарських угідь (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги); – 1,06 – для земель несільськогосподарського призначення
2017	1,0
2018	1,0
2019	1,0
2020	1,0
2021	– 1,0 – для сільськогосподарських угідь (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги); – 1,1 – для земель несільськогосподарського призначення
2022	– 1,0 – для сільськогосподарських угідь (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги); – 1,15 – для земель і земельних ділянок, крім сільськогосподарських угідь
2023	1,051
2024	1,12
НГО земель за 2002–2004 та 2006 роки не індексували	

Необов'язково самостійно обчислювати НГО з урахуванням коефіцієнтів індексації. Щоб отримати інформацію про вже проіндексовану НГО земельної ділянки, замовте витяг із Державного земельного кадастру (ДЗК). Радимо отримувати його щороку, щоб своєчасно дізнаватися інформацію про проведення нової оцінки органом місцевого самоврядування.

Проте не застосовуйте під час обчислення зобов'язань НГО з витягу для земель, щодо яких орган місцевого самоврядування після 2021 року не ухвалив і не оприлюднив рішення про затвердження

нової технічної документації з НГО. Податківці застерігають² від застосування таких витягів, адже це може призвести як до зниження, так і до завищення податкових зобов'язань. У цьому разі продовжуйте використовувати технічну документацію з НГО земельних ділянок і технічну документацію із загальнонаціональної (всеукраїнської) НГО земель сільськогосподарського призначення (на відповідній території), затверджену до набрання чинності Методикою № 1147³. Індексацию НГО в такому разі проводьте самостійно.

Витяги з ДЗК, отримані з 15.01.2026, уже містять значення НГО земель з урахуванням нового коефіцієнта 1,08. Натомість витяги, автоматично сформовані програмним забезпеченням ДЗК з 01.01.2026 до 15.01.2026, не враховують коефіцієнта індексації за 2025 рік. Тож якщо витяг отримали в цей період, для правильного обчислення податкових зобов'язань самостійно помножте значення НГО на коефіцієнт 1,08.

Наприклад, якщо згідно з витягом, отриманим до 15.01.2026, проіндексована НГО земельної ділянки становить 134 400 грн, то з урахуванням коефіцієнта індексації за 2025 рік 1,08 вона дорівнюватиме 145 152 грн.

НГО землі не проводили

Для земель, щодо яких НГО не проводили, базою оподаткування є розмір НГО одиниці площі ріллі по області (ст. 277 ПК).

Розміри НГО ріллі по областях станом на 01.01.2020 знайдете в додатку 15 до Методики № 1147. Це базова величина НГО ріллі. Щоб обчислити зобов'язання на 2026 рік для сільгоспугідь, щодо яких НГО не проводили, зазначену величину слід проіндексувати на коефіцієнти:

- 2023 року — 1,051;
- 2024 року — 1,12;
- 2025 року — 1,08.

Коефіцієнт індексації для сільськогосподарських угідь за 2021 та 2022 роки дорівнював 1.

Як обчислити податкові зобов'язання з плати за землю для сільгоспугідь, якщо НГО не проводили

Сільгоспідприємство володіє 8 га ріллі в Дніпропетровській обл., щодо яких НГО не проводили. НГО одиниці площі ріллі по Дніпропетровській обл. станом на 01.01.2020 становить 30 251,00 грн за 1 га (додаток 15 до Методики № 1147).

² Сайт ДПС (tax.gov.ua): Головна → БАНЕР → Онлайн-навчання → Плата за землю → Юридичні особи → Особливості справляння податку (збору) → До уваги юридичних осіб — платників плати за землю!

³ Методика нормативної грошової оцінки земельних ділянок, затверджена постановою КМУ від 03.11.2021 № 1147.

Щоб визначити НГО для звітування на 2026 рік, НГО 1 га ріллі по Дніпропетровській обл. проіндексуйте на коефіцієнти:

- 2023 року – 1,051;
- 2024-го – 1,12;
- 2025-го – 1,08.

База оподаткування з плати за землю для підприємства на 2026 рік становить:

$$30\ 251,00 \text{ грн} \times 1,051 \times 1,12 \times 1,08 \times 8 \text{ га} = 307\ 662,25 \text{ грн.}$$

Або скористайтеся Довідником показників НГО сільськогосподарських угідь в Україні станом на 01.01.2026⁴. У ньому наведені значення НГО ріллі в гривні за гектар уже з урахуванням коефіцієнтів індексації (табл. 2).

Таблиця 2

Показники НГО ріллі по областях станом на 01.01.2026

№ з/п	Регіон	НГО ріллі, грн за 1 га
1	АР Крим	33 059,89
2	Вінницька область	34 558,74
3	Волинська область	27 721,74
4	Дніпропетровська область	38 457,78
5	Донецька область	39 551,09
6	Житомирська область	27 219,59
7	Закарпатська область	34 665,53
8	Запорізька область	31 761,90
9	Івано-Франківська область	33 164,13
10	Київська область	33 728,58
11	Кіровоградська область	40 538,88
12	Луганська область	34 483,73
13	Львівська область	27 322,55
14	Миколаївська область	34 373,13
15	Одеська область	39 431,59
16	Полтавська область	38 634,49
17	Рівненська область	27 889,55
18	Сумська область	34 061,67
19	Тернопільська область	36 911,89
20	Харківська область	40 982,57
21	Херсонська область	31 083,03
22	Хмельницька область	38 745,10
23	Черкаська область	42 773,81
24	Чернівецька область	42 288,18
25	Чернігівська область	30 593,58

⁴ Портал Дія (data.gov.ua): Головна сторінка → Розпорядники → Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру → Довідник показників нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь в Україні.

Для земельних ділянок, щодо яких НГО не проводили і які не належать до сільськогосподарських угідь, базою оподаткування для яких є розмір базової величини НГО ріллі по області, за 2021 та 2022 роки застосуйте коефіцієнт індексації не для сільськогосподарських угідь, а той, що обчислюють для таких земель згідно із законодавством (ЗІР, категорія 111.02⁵). Тобто для таких земельних ділянок до базової величини НГО ріллі по області застосуйте коефіцієнти:

- 1,1 — за 2021 рік;
- 1,15 — 2022-й;
- 1,051 — 2023-й;
- 1,12 — 2024-й;
- 1,08 — 2025-й.

МПЗ

На підставі проіндексованої НГО землі платники обчислюють і МПЗ, причому в 2026 році — за 2025 рік. Тож коли розраховуватимете МПЗ за звітний 2025 рік, беріть проіндексовану НГО земель із витягу минулого року. Якщо такий витяг отримали до 16.01.2025, значення НГО власноруч перерахуйте із застосуванням тогорічного коефіцієнта, тобто помножте на 1,12.

Коли обчислюватимете МПЗ для земель, щодо яких НГО не проводили, використовуйте відповідні значення НГО ріллі по області вже з урахуванням тогорічного коефіцієнта 1,12 із Довідника показників НГО сільськогосподарських угідь в Україні станом на 01.01.2025⁶.

⁵ zir.tax.gov.ua/main/bz/view/?src=ques&id=39916.

⁶ Портал Дія (data.gov.ua): Головна сторінка → Розпорядники → Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру → Довідник показників нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь в Україні.

організація діяльності

31.12.2025 аграріям скоригували окремі критерії, за якими їх визнають критично важливими. Пояснимо, якими документами підтверджувати оновлені критерії у галузях лісового, мисливського та сільського господарства

Оновлені критерії критичності для аграріїв із січня 2026-го: хто має дотримувати

Микола Кирильчук, експерт з оплати праці та податкового обліку
Експертус Головбух, Київ

Мінекономіки затвердило чергові зміни до Критеріїв визначення підприємств, установ і організацій, які мають важливе значення для галузей національної економіки (далі — Критерії критичності). Йдеться про Наказ № 3650¹, що скоригував норми Наказу № 28003².

Оновлення в Критеріях критичності стосуються галузей лісового, мисливського та сільського господарства та діють із **31.12.2025**. Підприємства цих галузей економіки, які в січні 2026-го та пізніше подають через Державний аграрний реєстр (ДАР) заяву та документи на підтвердження критичності, мають дотримувати оновлених критеріїв.

Мінекономіки³ розглядатиме звернення / заявки підприємств через ДАР на відповідність оновленим критеріям. У разі невідповідності підприємства оновленим критеріям, його звернення / заявку відхилитимуть, як таку, що не відповідає вимогам Наказу № 3650.

З'ясуймо, чи складніше аграріям отримати критичний статус у 2026 році, а також чи стосуються зазначені зміни тих, хто отримав критичний статус до 31.12.2025.

¹ Наказ Мінекономіки «Про затвердження Змін до Критеріїв визначення підприємств, установ і організацій, які мають важливе значення для галузей національної економіки» від 22.12.2025 № 3650.

² Наказ Мінекономіки «Деякі питання визначення підприємств, установ і організацій, які мають важливе значення для галузей національної економіки» від 18.12.2024 № 28003.

³ Сайт ДАР (dar.gov.ua): Головна → Новини → Оновлено критерії визначення критично важливих підприємств в сільському господарстві.

Сільське господарство

Підприємствам у галузі сільського господарства скоригували такі Критерії критичності:

- збільшили з **500 до 1000 га** вимогу щодо площі оброблення сільськогосподарських угідь для провадження сільськогосподарської діяльності. Підтверджуйте відомостями з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, Державного земельного кадастру та інших державних баз даних;
- збільшили з **20 до 40 млн грн** вимогу щодо обсягу річного доходу (чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)). Підтверджуйте завіреною копією фінзвітності у складі Балансу та Звіту про фінансові результати за попередній звітний рік;
- виключили вимогу щодо суми сплаченого ПДФО за попередній звітний квартал, що становила **не менше ніж 324 тис. грн.** Тож отримувати довідку ДПС про суму сплаченого ПДФО не треба.

Якщо підприємство провадить діяльність за **КВЕД 46.61** «*Оптова торгівля сільськогосподарськими машинами й устаткованням*», підтверджуйте це реєстраційним повідомленням Держпродспоживслужби. Воно має містити дані про внесення підприємства до Реєстру суб'єктів господарювання, які здійснюють оптову та роздрібну торгівлю тракторами, самохідними шасі, самохідними сільськогосподарськими, дорожньо-будівельними і меліоративними машинами, сільськогосподарською технікою, іншими механізмами вітчизняного та іноземного виробництва та їх складовими частинами, що мають ідентифікаційні номери.

Отримати критичність також мають змогу підприємства, що провадять діяльність за **КВЕД 20.14** «*Виробництво інших основних органічних хімічних речовин*». Вони мають підготувати копію ліцензії на право виробництва біоетанолу. Щоб підтвердити критичність, підприємство має відповідати не менше ніж двом критеріям, наведеним у пункті 4 Критеріїв критичності, затверджених Наказом № 28003.

Лісове та мисливське господарство

За цією галуззю одним із критеріїв до **31.12.2025** була наявність у постійному користуванні земельних ділянок лісогосподарського призначення площею не менше ніж 500 га для ведення лісового господарства.

Із **31.12.2025** цей критерій оновили й збільшили до **2500 га** площу земельних ділянок лісогосподарського призначення в постійному користуванні.

Якщо підприємство не має достатньої площі земельних ділянок лісогосподарського призначення в постійному користуванні, щоб відповідати зазначеному критерію, воно може підтвердити середню кількість застрахованих осіб — працівників **не менше ніж 10 осіб**.

Мінекономіки додало **додаткову умову** до наведеного вище критерія. Підприємство має бути економічно активним з обсягом річного доходу (чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)) **не менше ніж 10 млн грн.** Показник підтверджуйте завіреною копією фінзвітності у складі Балансу та Звіту про фінансові результати за попередній звітний рік.

Щоб підтвердити відповідність критерію, надайте відомості щодо:

- площі наданих у постійне користування земельних ділянок лісогосподарського призначення, на які оформили право постійного користування або які підтвердили планово-картографічними матеріалами лісовпорядкування;
- кількості застрахованих осіб — працівників — завірену копію Об'єднаної звітності⁴ за останній звітний період, а також підтвердження органу контролю про її прийняття.

Чи дотримувати оновлених критеріїв агропідприємствам, які отримали критичність до 31.12.2025?

Оновлених Критеріїв критичності з Наказу № 3650 мають дотримувати агропідприємства, що подають заяву та документи на підтвердження критичності в січні 2026-го та пізніше.

Підприємства, що підтвердили критичний статус до 31.12.2025, мають право не дотримувати оновлених критеріїв. Вони зобов'язані відповідати критеріям, за якими їм надали критичний статус, протягом усього строку дії рішення про їх критичність.

Мінекономіки не інформувало про обов'язок заново підтверджувати відповідність оновленим Критеріям критичності. Наказ № 3650 також цього не вимагає.

⁴ Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску, затверджений наказом Мінфіну від 13.01.2015 № 4.

У ФОКУСІ

- Підстави для перегляду облікової політики
- Документальне оформлення змін
- Ретроспективний і перспективний методи змін
- Відмінність зміни облікової політики від зміни облікової оцінки
- Наслідки відсутності деяких положень у наказі про облікову політику чи застосування застарілих облікових норм

Облікова політика – 2026: як внести зміни й на що зважити

Олена Озерова,
керівник експертної
групи Експертус
Головбух, Київ

Початок нового року — час переглянути облікову політику підприємства. Адже кожен рік насичений на оновлення. Окремі облікові зміни продиктовані війсьним станом. Пояснимо, на які облікові моменти слід зважити і як внести зміни до облікової політики.

Облікова політика — це **сукупність принципів і методів**, якими користується підприємство, коли веде бухоблік, складає та подає фінзвітність (ст. 1 Закону про бухоблік¹).

Кожне підприємство розробляє **власну** облікову політику та погоджує із власником / власниками або уповноваженим органом / посадовою особою, як приписують установчі документи (ч. 5 ст. 8 Закону про бухоблік). Облікову політику узаконюють в організаційно-розпорядчому документі — **наказі, розпорядженні керівника** підприємства.

У наказі про облікову політику наводьте лише ті **принципи, методи та процедури**:

- якими послуговуєтеся для ведення бухобліку і складання фінзвітності;

та

¹ Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV.

- які передбачають декілька варіантів на вибір підприємства або щодо яких існує невизначеність (п. 1.3 Методрекомедацій № 635²).

У наказі наведіть елементи облікової політики та облікові оцінки, що їх застосовуватиме підприємство. Орієнтовний перелік елементів, що маєте прописати в наказі про облікову політику, містить пункт 2.1 Методрекомедацій № 635.

Окрім елементів облікової політики, розкрийте в наказі інформацію щодо облікових оцінок. **Облікова оцінка** — попередня оцінка, яку підприємство застосовує для розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами (п. 3 НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»).

Не дублюйте одноваріантні норми бухстандартів. Обов'язкові норми НП(С)БО підприємство не має права ігнорувати, їх дотримують за замовчуванням (лист Мінфіну від 20.03.2006 № 31-34000-20-16/5626). Так, жодне підприємство не може передбачити в обліковій політиці, що не дисконтуватиме довгострокову заборгованість, а мале, середнє чи велике підприємство — що відмовляється створювати резерв відпускних чи сумнівних боргів.

Коли переглядати

За принципом послідовності підприємство зобов'язане постійно (з року в рік) застосовувати обрану облікову політику (ст. 4 Закону про бухоблік). Тому перевидавати наказ про облікову політику **щороку не треба**. Водночас облікова політика не може роками залишатися незмінною.

Змінюйте облікову політику коли це прямо передбачають бухгалтерські стандарти, якими керуєтеся, — НП(С)БО, МСФЗ або НП(С)БО у держсекторі (ст. 4 Закону про бухоблік).

Випадки, коли юрособа, яка веде облік за НП(С)БО, має переглянути облікову політику, визначені в пункті 9 НП(С)БО 6 і підпункті 3.3 Методрекомедацій № 635 (табл.).

Зміна облікової політики

Вид	Підстава	Дата чинності змін
Обов'язкова	Зміна статутних вимог (зміна / додатковий вид діяльності, реорганізація тощо)	Дата зміни вимог або набрання чинності змінами до бухстандарту
	Зміна вимог органу, що затверджує НП(С)БО, — Мінфіну	

² Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Мінфіну від 27.06.2013 № 635.

Закінчення Таблиці

Вид	Підстава	Дата чинності змін
Добровільна	Зміни, що забезпечать більш достовірне відображення подій / господарцій у бухобліку і фінзвітності (зміна методу оцінки вибуття запасів або амортизації основних засобів)	Зазвичай з початку звітного року, тобто станом на 1 січня (п. 3.2 Методрекомедацій № 635). Але! Мінфін не забороняє переглядати облікову політику в будь-який момент протягом звітного року за наявності належних підстав (лист Мінфіну від 14.08.2016 № 31-11410-07-10/23534)

Зокрема, у 2024 році урядовці підкоригували НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» та НП(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність». Із 01.01.2026 знало змін НП(С)БО 26 «Виплати працівникам».

Які зміни попередніх років врахувати в обліковій політиці

Урядовці постійно приводять НП(С)БО у відповідність до міжнародних стандартів або вносять косметичні правки.

Робочий план рахунків є **додатком до наказу про облікову політику**. Врахуйте в ньому зміни до НП(С)БО та Інструкції № 291³. А саме:

- приберіть згадку про субрахунок 289, якщо користувалися ним для обліку транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ). Натомість ТЗВ, пов'язані з доставкою кількох найменувань, груп, видів запасів, узагальнюйте за групами запасів на окремому субрахунку 200 «ТЗВ на запаси» або окремому додатковому субрахунку, наприклад 2011 «ТЗВ на сировину та матеріали» (п. 5.5 Методрекомедацій № 2⁴);
- вилучіть рахунок 85 «Інші витрати», якщо обліковуєте витрати одночасно на рахунках класів 9 «Витрати діяльності» та 8 «Витрати за елементами»;
- додайте субрахунок 308 «Готівка в національній валюті, за операціями, проведеними із застосуванням РРО», якщо реалізуєте товари, роботи, послуги за готівку із застосуванням РРО/ПРРО;
- перевірте, чи відповідають склад рахунків та їх назви у робочому плані рахунків Плану рахунків та Інструкції № 291;
- введіть окремі субрахунки для обліку номінальної вартості довгострокової дебіторської/кредиторської заборгованості й дисконту. Наприклад, субрахунок 5051 «Інші довгострокові позики в національній валюті (номінал)» та 5052 «Інші довгострокові позики у національній валюті (дисконт)».

Перевірте перелік форм первинних документів, якими користується. Приберіть згадку про типові форми, що втратили чинність.

³ Інструкція до застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Мінфіну від 30.11.1999 № 291.

⁴ Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Мінфіну від 10.01.2007 № 2.

оновити робочий план рахунків

перегляньте склад форм первинних документів і графік документообігу

Адже ще восени 2021 року Держстат своїм наказом скасував значну частину наказів про застосування типових форм обліку.

В оновленому наказі про облікову політику наведіть перелік форм і бланків первинки, що **розробили власноруч**.

Не забудьте прописати операції, які оформлюватимете бухгалтерською довідкою (*табл.*).

Коли використовувати бухдовідку

Операція	Вимога законодавства	
	обов'язково	добровільно
Виправлення помилок у бухобліку	+	
Податковий кредит із ПДВ, сформований відповідно до пункту 36 підрозділу 2 розділу ХХ Податкового кодексу України (ПК) (операції до 01.07.2015)	+	
Амортизація ОЗ, МНМА, ДБА		+
Розподіл ТЗВ		+
Розрахунок середньозваженої собівартості одиниці запасів, торговельної націнки		+
Розрахунок резерву сумнівних боргів, списання безнадійної дебіторки		+
Розрахунок забезпечень, зокрема резерву оплати відпусток		+
Списання безнадійної кредиторки		+
Розрахунок теперішньої вартості майбутніх платежів для дисконтування довгострокової заборгованості / зобов'язань		+
Доходи від використання цільових коштів		+
Розподіл доходів/витрат майбутніх періодів між звітними періодами		
Відсотки за кредитами/депозитами		+
Курсові різниці		+
Дивіденди засновникам, учасникам		+
Середня зарплата для лікарняних, відрядження, відпускних тощо		+
Переоцінка необоротних активів		+
Уцінка запасів		+
Списання сальдо капіталу в дооцінках, формування/поповнення резервного капіталу, додаткового капіталу, операції зі статутним капіталом		+
Розподіл витрат виробництва, загальновиробничих витрат		+
Закриття рахунків обліку витрат і доходів на фінрезультати		+
Нерозподілений прибуток (непокриті збитки), використання прибутку		+

Відповідно, перегляньте і затверджений графік документообігу, що є обов'язковим додатком до наказу про облікову політику. Наприклад, із 26.12.2025 підприємства можуть використовувати е-ТТН без паперової копії. Тож якщо із 01.01.2026 застосовуватимете е-ТТН, зазначте про це в обліковій політиці.

Мінфін передбачив порядок перегляду **строку корисного використання, ліквідаційної вартості й методу амортизації** основних засобів (ОЗ) на кінець року в разі зміни економічних вигід від їх використання (п. 25 НП(С)БО 7 «Основні засоби»).

Передбачте в наказі про облікову політику причини зміни економічних вигід від використання ОЗ та наведіть склад **комісії, яка моніторитиме інформацію**. Ці обов'язки можете покласти на членів

додайте пункт про перегляд параметрів обліку основних засобів на кінець року

комісії, яка відповідає за операції з ОЗ та закріпіть це в розпорядчому документі.

уточніть інформацію про програму автоматизації обліку, якою користуєтеся

Юрособа на свій розсуд обирає форму ведення бухгалтерського обліку та способ оброблення облікової інформації — вручну або автоматизовано. У наказі про облікову політику зазвичай наводять програму автоматизації обліку, якою послуговуються. Якщо обрали вітчизняний продукт і позбулися ворожого програмного забезпечення — приберіть згадку про нього з розпорядчого документа.

передбачте, як документувати операції, якщо первинка запізнюється / втрачена

Оберіть варіант документування операцій, якщо на дату складання фінзвітності не надійшла первинка:

- облікувати на підставі внутрішнього документа або розрахунку забезпечення під неотримані документи (п. 3.5 Положення № 88⁵; лист Мінфіну від 22.04.2016 № 31-11410-06-5/11705);
- не відображати до дати отримання первинки та згодом оформити як виправлення минулорічної помилки згідно з НП(С)БО 6.

Пропишіть порядок документування, якщо втратили первинку через збройну агресію РФ або вона перебуває на тимчасово окупованій території чи в зоні, де точаться (точилися) бойові дії, і отримати її неможливо. Розробіть і затвердьте як додаток до облікової політики **форми заяв** про неможливість вивезення / втрату первинних документів.

опишіть порядок «воєнної» інвентаризації

Розробіть **окремий додаток чи положення** про інвентаризацію активів та зобов'язань в умовах воєнного стану. Врегулюйте дії підприємства, коли відсутні члени інвентаризаційної комісії або матеріально відповідальна особа. Визначте, як інвентаризуватимете майно, що залишилося на тимчасово окупованій території, у зоні бойових / можливих бойових дій.

змінити порядок обліку необоротних активів

Через війну змінилися умови використання необоротних активів.

1 Перегляньте **параметри розрахунку амортизації** ОЗ через зміну економічних вигід від використання активів (п. 25 НП(С)БО 7). Для цього:

- змініть строки корисного використання ОЗ, що частково пошкоджені/відновлені після воєнних дій;
- перегляньте метод амортизації ОЗ, якщо через війну змінилася інтенсивність їх використання;
- встановіть різні методи амортизації для різних груп ОЗ;
- розгляньте варіант консервації деяких об'єктів ОЗ, щоб оптимізувати витрати на їх амортизацію, обслуговування й утримання.

2 Опишіть **правила обліку зменшення корисності** необоротних активів. Маємо на увазі ОЗ, що розміщені на тимчасово окупованих територіях або в районах воєнних (бойових) дій, до яких немає безпешкодного і безпечного доступу.

⁵ Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Мінфіну від 24.05.1999 № 88.

врахуйте зміни до стандартів, що запрацювали протягом 2023–2025 років

У наказі про облікову політику визначте, як обчислювати суму очікуваного відшкодування активів (п. 4 НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів»). Утворіть комісію, яка обчислюватиме величину втрат і розроблятиме форму первинки для їх фіксації.

Зокрема, 2023 року Мінфін уніс зміни до НП(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість». Критерії розмежування об'єктів операційної та інвестиційної нерухомості, що визначені в обліковій політиці підприємств, які ведуть її облік, підкоригуйте під нові вимоги, якщо не зробили цього.

У 2024 році зазнав змін НП(С)БО 21. Зміни не суттєві. Якщо в обліковій політиці застосовували фразу із пункту 5, що інвалюту перераховуєте за курсом банку на дату здійснення операції, якщо «це не суперечить вимогам податкового та митного законодавства», — прибери́ть її. Адже на сьогодні для валют, курс яких встановлюють щодня, НБУ визначає один курс «на весь день».

Внесли урядовці зміни і до НП(С)БО 27. Тож якщо проводите операції з необоротними активами, які утримуєте для розподілу між власниками, передбачте у робочому плані рахунків, що обліковуватимете їх на субрахунку 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу».

У 2025 році посадовці внесли зміни до НП(С)БО 26, які запрацювали із 01.01.2026. Тож якщо посадові обов'язки працівника передбачають надання послуг (наприклад, працівники адміністрації), виплати йому теж підпадають під дію НП(С)БО 26.

У поміч вам **чекліст** для перевірки наказу про облікову політику.

Чи вважатимуть помилкою щорічне перезатвердження облікової політики? Вважаємо, помилки не буде. Адже в бухобліку важливе перевалювання сутності над формою. Тобто зміст і дієвість обраних принципів обліку та звітності важливіші за дату наказу.

Незалежно від характеру змін, інформацію про перегляд облікової політики обґрунтуйте і розкрийте у **примітках до фінансової звітності** (ст. 4 Закону про бухоблік; п. 3.2 Методрекомендацій № 635). Оберіть один із варіантів:

- викладіть в описовій формі
або
- додайте до фінзвітності копію розпорядчого документа про внесення змін до облікової політики (п. 3.5 Методрекомендацій № 635).

Не вважають зміною облікової політики, коли її визначають для подій та операцій, які:

- відрізняються за змістом від попередніх подій/операцій;
- не відбувалися раніше (п. 10 НП(С)БО 6).

Переглядайте облікову політику, коли:

— змінюються —

- статутні вимоги підприємства;
- вимоги органу, що затверджує НП(С)БО, тобто Мінфіну;

- зміни дадуть змогу більш достовірно відображати господарської в бухгалтеру та фінзвітності (п. 9 НП(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»).

Як оформити зміни

Передбачте в обліковій політиці, коли та у який спосіб вноситимете зміни. До розпорядчого документа додайте формулювання на кшталт:

... За необхідності або доцільності підприємство вносить зміни до цієї облікової політики шляхом видання розпорядчого документа (наказу) про внесення відповідних змін. Такий розпорядчий документ є невід'ємною частиною цієї облікової політики та обов'язковий для дотримання зазначених у ньому правил та процедур. До такого розпорядчого документа може складатися додаткове пояснення внесених змін, їх впливу на фінансову звітність, дату початку застосування, особливостей відображення в бухгалтерському обліку окремих операцій тощо. У разі внесення змін до облікової політики, що за обсягом охоплюють більшу частину тексту або істотно впливають на її зміст, підприємство викладає розпорядчий документ про облікову політику в новій редакції...

Задokumentуйте внесення змін до облікової політики в один зі способів на вибір:

- внесіть **зміни до чинного наказу** на підставі іншого розпорядчого документа (наказу) — коли зміни несуттєві;
- викладіть наказ про облікову політику **у новій редакції** з урахуванням змін і доповнень — коли правки охоплюють значну частину документа або істотно впливають на його зміст (п. 3.4 Методрекомендацій № 635).

Зміни застосовуйте з дати видання наказу або з дати набрання чинності змінами, яку зазначили в наказі про їх внесення (п. 3.4 Методрекомендацій № 635).

Усі зміни облікової політики мають бути **обґрунтовані**. Тобто в наказі про зміну облікової політики обов'язково зазначте причину такої зміни.

Чи достатньо наказу керівника, аби внести зміни, й чи не потрібно їх погоджувати із засновниками? Відповідь шукайте в **установчих документах** підприємства.

Уточніть у статуті, які питання належать до виняткової компетенції **загальних зборів** засновників / власників. Якщо знайдете серед них обов'язок погоджувати облікову політику і зміни до неї — винесіть питання на загальні збори, рішення зафіксуйте **у протоколі (рішенні)**. Якщо у статуті про це не йдеться — облікову політику та зміни до неї одноосібно затверджує керівник.

Як показати зміну

Зміну облікової політики показують ретроспективним або перспективним методом.

Ретроспективний метод застосовуйте щодо подій та операцій із моменту їх виникнення (п. 11 НП(С)БО 6). Цей метод трудомісткий, адже доведеться перерахувати всі минулі операції та події так, ніби їх від початку відображали в обліку та фінзвітності згідно з новою обліковою політикою. Якщо через зміну облікової політики змінюються доходи та/або витрати минулих періодів, покажіть такі зміни через коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітнього року (п. 12.1 НП(С)БО 6). Коли на початок року є сальдо непокритого збитку, відкоригуйте його суму (лист Міністерства від 23.02.2010 № 31-34000-20-10/3939).

Щоб показати зміну:

- складіть бухдовідку з обов'язковими реквізитами первинки (ч. 2 ст. 9 Закону про бухоблік);
- зробіть проведення за відповідним субрахунком до рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» у кореспонденції з рахунками класів 1—6. Перерахуйте їх залежно від зміни облікової політики.

За звітний рік відкоригуйте:

- Баланс (форми № 1, № 1-м або № 1-мс) — на суму коригування змініть показник графи 3 «На початок звітнього періоду» рядка 1420 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)», а також рядок, що кореспондує із цією сумою;
- Звіт про фінансові результати (форми № 2, № 2-м або № 2-мс) — на суми доходів/витрат минулого року — показник графи 4 «За аналогічний період попереднього року»;
- Звіт про рух грошових коштів (форма № 3 або № 3-н) — на суму, що стосується показників минулого року, — показник графи «За аналогічний період попереднього року»;
- Звіт про власний капітал (форма № 4) — на суму коригування — показник графи 7 рядка 4005 «Зміна облікової оцінки»;
- Примітки до річної фінансової звітності (форма № 5) — відповідні показники на початок року.

Складіть **виправлену фінзвітність** за попередні періоди, адже законодавство не визначає строку давності для виправлення минуло-річної фінзвітності. Зазвичай правки вносять до звітів за останніх три роки або лише минулий рік. Оскільки строки законодавчо не визначені, пропишіть їх у наказу про облікову політику підприємства.

Чи обов'язково повторно подавати до органів статистики чи ДПС фінзвітність, яку відкоригували через зміну облікової політики? Закон про бухоблік визначає **право, а не обов'язок** подавати виправлену фінзвітність (ч. 6 ст. 14 Закону про бухоблік).

Податківці наполягають, аби платники податку на прибуток повторно подавали фінзвітність разом з прибутковою декларацією (ЗІР, підкатегорія 102.20.02). Проте ретроспективні зміни у фінзвітності

не є помилкою. Із цим податківці погоджуються (ІПК ДФС від 10.09.2019 № 103/6/99-00-07-02-02-15/ІПК; ІПК ГУ ОВПП ДФС від 01.10.2018 № 4256/ІПК/28-10-27-01-11). Тож подавати відкориговану фінзвітність за минулі роки не потрібно ані органам статистики, ані фіскалам.

Якщо перерахувати нерозподілений прибуток / непокритий збиток на початок звітного року проблематично — скористайтеся **перспективним методом**.

За **перспективного методу** зміна облікової політики поширюється лише на ті події та операції, що відбуваються після дати її зміни (п. 13 НП(С)БО 6).

Якщо змінюєте облікову політику перспективно, покажіть зміни в обліку та фінзвітності аналогічно до зміни облікових оцінок.

облікових оцінок

Переважно бухгалтерські зміни стосуються облікових оцінок. **Облікова оцінка** — це попередня оцінка, якою підприємство послуговується з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами (п. 3 НП(С)БО 6).

Обліковими оцінками є:

- строк корисного використання необоротних активів;
- ліквідаційна вартість необоротних активів;
- метод амортизації необоротних активів;
- вартісна межа для класифікації малоцінних необоротних матеріальних активів тощо.

Якщо не можете відрізнити зміну облікової політики від зміни облікової оцінки, покажіть її як зміну облікової оцінки (п. 14 НП(С)БО 6).

Наслідки зміни облікової оцінки включіть до звіту про фінрезультати в тому періоді, в якому сталася зміна, а також у наступних періодах, якщо зміна впливає на ці періоди (п. 8 НП(С)БО 6). Зміни покажіть за тією самою статтею звіту про фінрезультати, за якою раніше показували доходи/витрати, пов'язані з об'єктом такої оцінки (п. 7 НП(С)БО 6).

Нову облікову політику починайте застосовувати з **дати її зміни**. Перерахунку минулих періодів **не проводьте**.

Чи уточнювати податок на прибуток

Як ретроспективний підхід до зміни облікової політики відгукнеться прибутківцям? І чи не доведеться подавати уточнюючу прибуткову декларацію, адже коригування зачепили сальдо рахунку 44 на початок року? Заспокоїмо: жодних коригувань через зміну облікової політики ПК **не передбачає**. Із цим погоджуються і податківці у численних консультаціях (ІПК ДПС від 27.07.2021 № 2912/ІПК/99-00-21-02-02-06,

від 19.03.2021 № 1070/ІПК/99-00-21-02-02-06, від 07.10.2020 № 4145/ІПК/99-00-05-05-02-06). Попри те що вони присвячені зміні облікової політики під час переходу на МСФЗ, та не змінюють їх загального підходу.

Ба більше, контролери наголошують, що обов'язок подавати уточнюючу прибуткову декларацію або додаток ВП до неї виникає, коли платник виявив і виправляє помилку, а не змінює облікову політику (ІПК ДФС від 10.09.2019 № 103/6/99-00-07-02-02-15/ІПК, від 17.05.2019 № 2235/6/99-99-15-02-02-15/ІПК, ІПК Офісу ВПП від 12.04.2019 № 1574/ІПК/28-10-27-01-11).

Цілком можливо, що контролери не надто перейматимуться справжньою причиною коригувань і наполягатимуть уточнити показники прибуткової деки. Аби уникнути ризику, подайте пояснення до прибуткової декларації у довільній формі та **поясніть причини** зміни значення сальдо нерозподіленого прибутку (непокритого збитку).

Про яку відповідальність пам'ятати

Відсутність деяких положень у наказі про облікову політику або застосування застарілих облікових норм впливає на **достовірність показників фінзвітності**.

За порушення порядку ведення бухгалтерського обліку, внесення недостовірних даних до фінзвітності на посадових осіб підприємства накладають **адмінштраф** у розмірі від 136 до 255 грн (ст. 164-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення; КпАП). У разі повторного протягом року притягнення до відповідальності за те саме порушення штраф більший — від 170 до 340 грн.

Рятує від відповідальності статус комерційного підприємства. Адже право застосовувати штрафи мають органи Держаудитслужби (ст. 234-1 КпАП).

Проте обережність не завадить платникам податку на прибуток, адже вони обчислюють податкові зобов'язання на підставі даних бухгалтерського обліку та фінзвітності (пп. 134.1.1 ПК). Бухгалтерська помилка, що впливає на показник податку на прибуток, є штрафонебезпечною. Податківці мають право перевіряти розпорядчий документ про облікову політику. В акті (довідці) перевірки контролери відображають інформацію про облікову політику, яку платник податків встановив у перевіреному періоді (пп. 5.2.1 Методрекомедацій № 244⁶).

У Методрекомедаціях № 244 зауважено, що фіскали:

- мають отримати копію розпорядчого документа та долучити його до акта (довідки) перевірки;
- визначити основні принципи, методи і процедури, що їх застосовує платник для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності.

⁶ Методичні рекомендації щодо оформлення матеріалів документальних перевірок податкового, валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, та документування виявлених порушень, затверджені наказом ДПС від 25.02.2021 № 244.

Якщо під час перевірки контролери з'яують, що недотримання облікової політики або деяких її норм спричинило заниження об'єкта оподаткування, чи встановлять відсутність розпорядчого документа — штрафи не забаряться.

Чи може ДПС покарати за відсутність наказу про облікову політику?

Вважаємо, що може. За відсутність документів, визначених у статті 44 ПК, може загрожувати штраф у розмірі 1020 грн, а за повторне порушення протягом року — 2040 грн (п. 121.1 ПК). Наказ про облікову політику контролери можуть визнати «іншим документом, інформацією, пов'язаною з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством». Якщо не надасте таких документів, ДПС вважатиме, що їх немає (п. 44.6 ПК). Про це свідчать висновки з постанови Другого апеляційного адміністративного суду від 20.05.2025 у справі № 440/9471/24. Тобто контролери можуть вимагати надати не лише первинку, облікові реєстри та фінзвітність, а й інші документи, пов'язані з обчисленням податків.

Чекліст для перевірки наказу про облікову політику

Що визначити в наказі	Нормативна підстава
Методи оцінки вибуття запасів	п. 16–22 НП(С)БО 9
Періодичність розрахунку собівартості одиниці запасів (для методу середньозваженої собівартості)	п. 18, 19 НП(С)БО 9
Облік і розподіл ТЗВ	п. 9 НП(С)БО 9
Методи амортизації необоротних активів	п. 26, 27 НП(С)БО 7
Вартісні ознаки МНМА	п. 5 НП(С)БО 7
Підходи до переоцінки необоротних активів	п. 16, 17 НП(С)БО 7
Класи рахунків обліку витрат	розд. I Інструкції до Плану рахунків*
Періодичність зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку	п. 21 НП(С)БО 7
Метод розрахунку резерву сумнівних боргів і, за потреби, коефіцієнта сумнівності	п. 8, 9 НП(С)БО 10
Створені забезпечення майбутніх витрат і платежів	п. 12 НП(С)БО 11
Виплати за рахунок прибутку (для державних і комунальних підприємств)	розд. IV Положення № 1213**, НП(С)БО 26
Оцінку ступеня завершеності операцій з надання послуг	п. 11 НП(С)БО 15
Сегменти діяльності, пріоритетний вид сегменту, засади ціноутворення у внутрішньогосподарських розрахунках	п. 6–9 НП(С)БО 29
Змінні й постійні ЗВВ, бази їх розподілу	п.15, 16 НП(С)БО 16
Статті калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	п. 11 НП(С)БО 16
Ступень завершеності робіт за будконтрактом	п. 4 НП(С)БО 18
Дату визначення фінансових активів, придбаних через систематичні операції	п. 15 НП(С)БО 13
Базу розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу	п. 27 НП(С)БО 13
Кількісні критерії та якісні ознаки суттєвості інформації про господарські операції, події та статті фінзвітності	п. 2.20 Методрекомендацій № 635***
Періодичність відображення ВПА і ВПЗ	п. 15 НП(С)БО 17
Розмежування об'єктів операційної та інвестиційної нерухомості	п. 5, 6 НП(С)БО 32
Підходи до класифікації пов'язаних сторін	п. 3 НП(С)БО 23
Дату включення простих акцій до розрахунку середньорічної кількості простих акцій в обігу	п. 6 НП(С)БО 24
Дату первісного визнання необоротних активів і групи вибуття як утримуваних для продажу	п.1, 3 розд. II НП(С)БО 27
Окремий баланс філій, представництв, відділень	п. 2.26 Методрекомендацій № 635
Періодичність та об'єкти проведення інвентаризації	п. 2.27 Методрекомендацій № 635
Одиницю аналітичного обліку запасів	п. 7 НП(С)БО 9
Спосіб складання звіту про рух грошових коштів	п. 9 розд. II НП(С)БО 1
Підходи до включення витрат на поліпшення об'єкта основних засобів до первісної вартості або витрат періоду	п. 2.30 Методрекомендацій № 635

* Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Мінфіну від 30.11.1999 № 291.

** Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій підприємств державного, комунального секторів економіки і господарських організацій, які володіють та/або користуються об'єктами державної, комунальної власності, затверджене наказом Мінфіну від 19.12.2006 № 1213.

*** Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Мінфіну від 27.06.2013 № 635.

Олена Озерова,
керівник експертної групи Експертус Головбух, Київ

Дієва облікова політика – не лише надійний помічник у роботі бухгалтера, а й вагомий аргумент, що забезпечить платника у спорах із податківцями та в судах. Перевірте за нашими підказками, чи не припустилися помилок, коли складала облікову політику

10 топових помилок в обліковій політиці підприємства

Зміст помилки	Наслідки	Порада
Не визначили вартісного критерію розмежування основних засобів (ОЗ) та малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА)	Усі об'єкти контролери автоматично визнають ОЗ, що позбавить платника права застосовувати методи амортизації МНМА – 100% або 50/50. Як наслідок, податківці встановлять заниження об'єкта оподаткування податком на прибуток	Перевірте, чи містить наказ про облікову політику пряму норму: <i>«До малоцінних необоротних матеріальних активів відносять активи, вартість яких не перевищує 20 000 грн (або іншу суму, яку обрало підприємство), а строк використання – одного року»</i>
Не встановили ліквідаційної вартості ОЗ	Контролери оскаржують низьку ліквідаційну вартість і донараховують податок на прибуток. Самостійне встановлення ліквідаційної вартості найдорожчих ОЗ, перерахунок задекларованого податку на прибуток та ПДВ у разі продажу ОЗ нижче за нову балансову вартість	Не встановлюйте у наказі про облікову політику нульову ліквідаційну вартість для всіх об'єктів ОЗ. Ліквідаційна вартість – індивідуальний показник. Обґрунтуйте його для кожного об'єкта ОЗ та закріпіть у наказі про введення його в експлуатацію
Не передбачили можливість компонентного обліку ОЗ	Фіскалі переqualіфікують витрати на заміну або ремонт окремих компонентів, а також знімають витрати на амортизацію компонентів	Зазначте у наказі про облікову політику: <i>«...Підприємство застосовує компонентний метод обліку основних засобів. Якщо один об'єкт основних засобів складається з окремих компонентів (частин), які мають різні строки корисного використання (експлуатації) та/або різну ліквідаційну вартість, з метою нарахування</i>

Зміст помилки	Наслідки	Порада
		<p>амортизації кожен таку частину визнають окремим об'єктом основних засобів. Рішення про виділення компонентів та встановлення для них окремих строків корисного використання ухвалює комісія підприємства під час введення об'єкта в експлуатацію та фіксує в акті».</p> <p>Альтернативний варіант – визначати компоненти за суттєвістю вартості щодо первісної та/або балансової вартості усього об'єкта ОЗ</p>
Не визначили, як класифікувати витрати на ремонт та поліпшення	Плутанину у визначенні періоду збільшення витрат на ремонт чи поліпшення контролери трактують на власну користь, щоб донарахувати податок на прибуток	Розробіть класифікатор ремонтів / поліпшень як додаток до облікової політики або окреме положення про організацію та облік ремонтів / поліпшень
Не дотримали облікової політики у частині методів амортизації / оцінки вибуття запасів	Перерахунок амортизації та витрат за використаними запасами, що призведе до донарахувань з податку на прибуток і ПДВ	Дотримуйте норм, які прописали в обліковій політиці
Не визначили методу обліку витрат виробництва	Вибір підходу до обліку витрат впливає на фінрезультат і податок на прибуток	<p>Передбачте в обліковій політиці:</p> <ul style="list-style-type: none"> – об'єкт калькулювання собівартості; – статті калькуляції виробничої собівартості; – перелік і склад змінних та постійних загальновиробничих витрат, базу їх розподілу. <p>Враховуйте галузь виробництва та організацію виробничого процесу. Якщо надаєте послуги, обов'язково обліковуйте виробничу собівартість на рахунку 23 «Виробництво»</p>
Не прописали, як розраховувати курсові різниці – у межах суми чи за всією статтею	Різні способи розрахунку можуть давати різні суми доходів або витрат у певному звітному періоді – переважно кварталі. Податківці полюбляють обирати варіант, який збільшує податок на прибуток	<p>Уникайте невизначеності у розпорядчому документі. Додайте формулювання:</p> <p><i>«Визначення курсових різниць за монетарними статтями в іноземній валюті на дату проведення господарської операції проводити в межах такої операції (або за всією статтею)».</i></p> <p>Підприємства здебільшого обирають варіант розрахунку курсових різниць за всією статтею</p>
Не зробили посилань на внутрішні документи підприємства	Розбіжності у нормах внутрішніх документів та наказі про облікову політику – привід для податківців не визнати витрати та зняти ПДВ-кредит	<p>Перевірте, чи містить облікова політика посилання на норми внутрішніх документів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – колдоговору; – положення про преміювання; – положення про відрядження; – положення про роботу автотранспорту тощо . <p>Оновіть наказ про облікову політику, на кшталт:</p> <p><i>«Деталізація процедур документування та розрахунків з підзвітними особами за відрядженням в межах України та за кордон регулює Положення про відрядження підприємства, що є невід'ємною частиною облікової системи підприємства (Додаток №... до цього наказу)»</i></p>

Закінчення Таблиці

Зміст помилки	Наслідки	Порада
Не визначили рівнів суттєвості	Неможливість законно обґрунтувати: — виправлення помилок; — групування статей балансу; — відображення у фінзвітності певних активів. ДПС може визнати «несуттєву», на думку платника, операцію «суттєвим порушенням», що призведе до перерахунку податку на прибуток	Визначте прийнятні для підприємства пороги суттєвості для статей балансу, доходів / витрат, окремих об'єктів та виправлення помилок. У наказі про облікову політику: обґрунтуйте вибір рівня суттєвості у преамбулі: «З метою забезпечення достовірності фінансової звітності та дотримання вимог НП(С)БО...» чітко визначте кількісний вираз: «Встановити поріг суттєвості для помилок у розмірі 0,5% чистого доходу»
Відмовилися від створення резерву сумнівних боргів / резерву оплати відпусток	Податківці визнають витрати на оплату відпусток або списання безнадійного боргу несвоєчасними або непідтвердженими, оскільки вони не пройшли через механізм резервування	Малі, середні та великі підприємства обов'язково мають резервувати дебіторку та рахувати відпускний резерв. Мікропідприємства, які скористалися своїм правом не створювати резервів сумнівних боргів та відпусток, обов'язково включають до облікової політики формулювання: «Підприємство не створює забезпечення майбутніх витрат і платежів, а визнає відповідні витрати у періоді їх фактичного понесення згідно...»

Помилки в обліковій політиці найбільше відгукнуться платникам податку на прибуток. Невизнання витрат, донарахування податку на прибуток — пряма загроза для прибутківців. Пам'ятайте також про **ризик**, коли не дотримуєте облікової політики підприємства або перетворюєте її на формальний документ.

оплата праці

В агросекторі робітникам найчастіше оплачують працю за погодинною або відрядною формою. Розрахунок годинної тарифної ставки прив'язаний до середньомісячної кількості годин за календарний рік. Як розрахувати мінімальні годинні ставки та чому це треба робити саме тепер, розповість експерт

Розраховуємо годинні тарифні ставки в 2026 році

Світлана Лістрова,
експерт із трудового
та податкового
законодавства, Київ

У сільському господарстві застосовують переважно тарифну систему оплати праці. Адже більшість агропідприємств дотримується мінімальних гарантій в оплаті праці, установлених Галузевою угодою¹, принаймні ті агропідприємства, на які поширюється її дія.

Якщо ж Галузева угода на агропідприємство не поширюється, воно самостійно визначає мінімальні гарантії з урахуванням вимог Генеральної угоди, якщо перебуває у сфері її дії, а також мінімальних гарантій, установлених Кодексом законів про працю України (КЗпП). Галузева угода може бути орієнтиром для будь-якого підприємства, оскільки в ній детально прописали алгоритм розрахунку місячних і годинних ставок, а також нюанси обчислення відрядних розцінок.

З'ясуймо, які мінімальні годинні тарифні ставки діятимуть у 2026 році для підприємств, на які поширюється Галузева угода. Розглянемо порядок розрахунку годинної тарифної ставки для різних сільськогосподарських професій залежно від кваліфікації і тарифних розрядів.

Саме годинні (денні) тарифні ставки використовують для розрахунку відрядних розцінок залежно від розряду виконуваної роботи (ст. 92 КЗпП).

Коли застосовувати погодинну оплату праці

Погодинну оплату праці застосовуйте переважно для робіт за робітничими професіями. Зарплату працівникам обчислюйте, зважаючи

¹ Галузева угода між Міністерством аграрної політики та продовольства України і Професійною спілкою працівників агропромислового комплексу України на 2023—2025 роки.

на годинну тарифну ставку та фактичну кількість відпрацьованих годин за відповідний місяць.

Погодинна оплата праці – це різновид почасової оплати праці. Вона передбачає обов'язкове відпрацювання місячної норми робочого часу. Погодинна оплата праці не дає підстав скорочувати нормальну тривалість робочого часу (п. 3 Постанови № 330²).

Роботу понад установлену норму тривалості робочого часу проводьте лише у випадках, які передбачає стаття 62 КЗпП, і в розмірах, визначених статтею 106 КЗпП.

Як обчислити мінімальну годинну тарифну ставку

У подвійному розмірі годинної ставки

оплачуйте понаднормові роботи за погодинної оплати праці

Щоб визначити середньомісячну кількість робочих годин, використовуйте **фонд робочого часу на відповідний календарний рік**. Його розраховують за календарем п'ятиденного робочого тижня з нормою тривалості робочого часу — 40 год на тиждень з однаковою тривалістю щоденної робо-

ти. Цей показник використовують, щоб обчислити мінімальну зарплату в погодинному розмірі, установлену Законом про Держбюджет. Якщо на підприємстві встановили шестиденний робочий тиждень, річний фонд робочого часу буде інший. Можливість застосування такого показника передбачають у колдоговорі.

Мінімальну заробітну плату в погодинному розмірі визначаєте, зважаючи на:

- розмір мінімальної заробітної плати на місяць;
- середньомісячну норму тривалості робочого часу за рік під час 40-годинного робочого тижня (пп. 2 п. 1 Постанови № 330).

Основні показники для розрахунку мінімальної зарплати в погодинному розмірі у 2026 році:

– **середньомісячна кількість робочих годин** без урахування особливостей воєнного стану — $1994 \text{ год} \div 12 = 166,17 \text{ год}$;

– **мінімальна зарплата в погодинному розмірі** (із січня по грудень) — $8647 \text{ грн} \div 166,17 \text{ год} = 52,00 \text{ грн}$.

Мінімальну зарплату в погодинному розмірі зазвичай розраховують з урахуванням святкових і неробочих днів, у які роботу не проводять, адже воєнний стан — явище тимчасове.

Однак **під час дії воєнного стану немає святкових і неробочих днів**, оскільки норми статті 73 КЗпП не застосовують, а також не діє

² Постанова КМУ «Про визначення та застосування мінімальної заробітної плати в погодинному розмірі» від 05.05.2010 № 330.

скорочення на 1 год напередодні святкових і неробочих днів. Фактичний показник середньомісячної кількості робочих годин буде більшим.

У 2026 році річний фонд робочого часу без неробочих і святкових днів для п'ятиденки (40 год на тиждень; щодня по 8 год; вихідні — субота та неділя) становить **2088 год**.

Середньомісячна кількість робочих годин за 2026 рік (у разі подовження воєнного стану до кінця 2026 року) становитиме: $2088 \text{ год} \div 12 = 174 \text{ год}$.

Тож ті, на кого не поширюється Галузева угода, можуть **самостійно визначити** порядок розрахунку погодинної ставки та показник середньомісячної кількості годин у 2026 році. **Зафіксуйте це в колективному договорі** чи іншому локальному акті роботодавця (за відсутності договору).

Розмір погодинної зарплати не може бути нижчим за розмір мінімальної зарплати в погодинному розмірі, визначений у статті 8 Закону про Держбюджет-2026³.

З огляду на те, що працівник за виконану норму праці має отримувати місячний оклад, для розрахунку годинної ставки варто використовувати фактичні показники фонду робочого часу.

Як обчислити годинні тарифні ставки для деяких категорій працівників агропідприємства, на яке поширюється Галузева угода?

Агропідприємства, що не належать до сфери дії Галузевої угоди, можуть брати за основу її положення, коли встановлюватимуть систему оплати праці в колективному договорі або в Положенні про оплату праці, **погодженому з профспілкою**. За її відсутності — з представниками трудового колективу.

Мінімальний розмір тарифної ставки (окладу) робітника, який виконує просту роботу, що не потребує кваліфікації, за повністю виконану норму праці **не може бути меншим за розмір мінімальної зарплати, тобто не менше ніж 8647 грн** (п. 3.1 Галузевої угоди).

Мінімальний розмір тарифної ставки робітника I розряду з нормальними умовами праці для формування тарифної сітки встановлюється як базовий у розмірі, **не нижчому за 115% мінімальної зарплати**, визначеної законодавством України за умови виконання місячної (годинної) норми праці (п. 3.2 Галузевої угоди).

Розрахункову норму тривалості робочого часу під час 40-годинного робочого тижня щороку визначає Мінекономіки (прим. 1 до додатка 1 до Галузевої угоди). Однак під час дії воєнного стану Мінекономіки цього не робить, і відкрите питання, чи робитиме це взагалі. Та й роботодавці можуть збільшувати тривалість робочого тижня до 60 год для об'єктів критичної інфраструктури на підставі частини 1 статті 6 Закону № 2136⁴.

³ Закон України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» від 03.12.2025 № 4695-IX.

⁴ Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 № 2136-IX.

Зауважте, що одним із секторів критичної інфраструктури є **виробництво та переробка сільськогосподарської та/або харчової продукції** (Перелік № 1109⁵).

Роботодавці також мають право встановлювати **додаткові вихідні дні** (замість святкових і неробочих днів) як додаткові гарантії згідно зі статтею 9-1 КЗпП. До того ж воєнний стан подовжили до **04.05.2026**, і ніхто не знає, на який строк його ще подовжать і коли скасують.

Склася ситуація, коли навіть підприємства, на які поширюється дія Галузевої угоди, можуть мати різні норми робочого часу й застосовуватимуть різні погодинні ставки.

Кожне агропідприємство буде змушене проводити власні розрахунки погодинних ставок. Однак під час розрахунків доцільно використовувати саме ті норми робочого часу, що обчислені з огляду на графіки роботи, які діють на початку січня 2026 року.

Отже, під час розрахунків використовуємо середньомісячну кількість робочих годин (за відсутності святкових і неробочих днів, а також скорочень перед ними):

$$2088 \text{ год} \div 12 = 174 \text{ год.}$$

Протягом 2026 року мінімальну заробітну плату поки що не планують змінювати (з 1 січня по 31 грудня 2026 року — 8647 грн). Відповідно, мінімальний розмір тарифної ставки (окладу) робітника, який виконує просту роботу, що не потребує кваліфікації, за повністю виконану норму праці **не може бути меншим за 8647 грн** (п. 3.1 Галузевої угоди).

Мінімальний розмір тарифної ставки робітника I розряду як базовий під час формування тарифної сітки (схеми посадових окладів) для підприємств, на які поширюється Галузева угода, становить:

$$\text{з } 01.01.2026 \text{ по } 31.12.2026 \text{ — } 8647 \text{ грн} \times 1,15 = 9944,05 \text{ грн.}$$

Розмір годинної тарифної ставки робітника I розряду (за тижневої норми — 40 год) для підприємств, на які поширюється Галузева угода, у 2026 році становить:

$$\text{з } 01.01.2026 \text{ — } 9944,05 \text{ грн} \div 174 \text{ год} = 57,15 \text{ грн.}$$

З урахуванням коефіцієнтів міжрозрядних співвідношень⁶ визначають **місячні та годинні тарифні ставки** для різних тарифних розрядів.

Щоб обчислити годинні тарифні ставки для робітників агросектору на 2026 рік скористаємося інформацією, наведеною в Додатку 1 до Галузевої угоди (табл.).

⁵ Перелік секторів критичної інфраструктури, затверджений постановою КМУ від 09.10.2020 № 1109.

⁶ Міжрозрядні співвідношення, визначені у Додатку 1 до Галузевої угоди.

Аби не виникали запитання щодо округлення, **зафіксуйте в колективному чи Положенні про оплату праці такий порядок:** спершу розраховувати годинні ставки для робітника I тарифного розряду для кожного виду виробництва (робіт, професій) з округленням за арифметичними правилами, й лише після цього визначати годинні ставки для вищих тарифних розрядів відповідного виду виробництва (роботи, професії).

Мінімальні гарантовані розміри годинних тарифних ставок та коефіцієнти міжрозрядних співвідношень окремих категорій робітників агросектору в 2026 році

Роботи (професії)	Коефіцієнти залежно від виду робіт*	Коефіцієнти міжрозрядних співвідношень за тарифними розрядами					
		I	II	III	IV	V	VI
		1,00	1,09	1,20	1,35	1,55	1,80
Ручні роботи в рослинництві							
• 01.01.2026	1,0	57,15	62,29	68,58	77,15	88,58	102,87
Ручні роботи в тваринництві							
• 01.01.2026	1,16	66,29	72,26	79,55	89,49	102,75	119,32
Механізовані роботи у рослинництві, земляні і дорожні роботи (з урахуванням груп підприємств за регіонами) – Трактористи-машиністи (I група)							
• 01.01.2026	1,17	66,87	72,89	80,24	90,27	103,65	120,37
Механізовані роботи у рослинництві, земляні і дорожні роботи (з урахуванням груп підприємств за регіонами) – Трактористи-машиністи (II група)							
• 01.01.2026	1,29	73,72	80,35	88,46	99,52	114,27	132,70
Механізовані роботи у рослинництві, земляні і дорожні роботи (з урахуванням груп підприємств за регіонами) – Трактористи-машиністи (III група)							
• 01.01.2026	1,42	81,15	88,45	97,38	109,55	125,78	146,07
Механізовані роботи в тваринництві							
• 01.01.2026	1,17	66,87	72,89	80,24	90,27	103,65	120,37
Механізовані вантажно-розвантажувальні роботи							
• 01.01.2026	1,06	60,58	66,03	72,70	81,78	93,90	109,04
Транспортні роботи, виконувані тракторними агрегатами							
• 01.01.2026	1,06	60,58	66,03	72,70	81,78	93,90	109,04
Ремонтні і верстатні роботи							
• 01.01.2026	1,06	60,58	66,03	72,70	81,78	93,90	109,04

*Мінімальні коефіцієнти співвідношень тарифних ставок робітників за видами виконуваних робіт до тарифної ставки робітника I розряду.

Групи з оплати праці трактористів-машиністів залежно від регіону визначаєте згідно з приміткою 2 до додатка 1 до Галузевої угоди. Окремим висококваліфікованим робітникам, зайнятим на особливо важливих, відповідальних роботах, у колективних договорах установлюйте **підвищені тарифні ставки (місячні оклади)** за міжрозрядними коефіцієнтами до 2,7 до тарифної ставки робітника I розряду відповідного виду робіт або професії (абз. 3 п. 3.2 Галузевої угоди).

Визначену годинну тарифну ставку залежно від розряду для тарифікації робіт застосовуйте і для погодинної оплати праці, і для визначення відрядної розцінки.

Як документально оформити

Порядок визначення розміру мінімальних ставок (окладів) зарплати, міжпосадових, міжрозрядних співвідношень установлюйте в колективних угодах і положеннях про оплату праці.

Розміри місячних тарифних ставок (окладів) визначають у штатному розписі.

Після скасування Господарського кодексу України в підприємств немає обов'язку затверджувати штатний розпис. Однак Мінекономіки⁷ та Держпраці⁸ наголошують, що його варто затверджувати. Адаже штатний розпис:

- допомагає визначити розміри окладів, тарифних ставок та інших постійних виплат;
- структурує умови оплати праці за посадами (професіями) згідно з установленою системою оплати праці;
- допомагає правильно встановити умови оплати праці під час прийняття на роботу працівників.

Тривалий час точиться дискусія, чи зазначати у штатному розписі місячні оклади (тарифні ставки) або годинну тарифну ставку для погодинної оплати. Вважаємо, що місячну тарифну ставку (місячний оклад) залежно від кваліфікації робітника й присвоєного тарифного розряду доцільно **закріпити у штатному розписі**, а годинні тарифні ставки можна **зазначати довідково**.

Чому так?

По-перше, робітники можуть виконувати різні види робіт, для яких установлюють різні годинні тарифні ставки. Тоді яку ж із них зазначати у штатному розписі та наказі про прийняття на роботу?

По-друге, робітник протягом місяця може виконувати частину робіт із відрядною оплатою, а частину — з погодинною. Відповідно, й оплата буде різною.

По-третьє, місячну тарифну ставку (місячний оклад) використовують під час розрахунку середньої зарплати для оплати лікарняних, відпускних і в інших випадках збереження середньої зарплати, якщо не було заробітку в розрахунковому періоді.

По-четверте, базовий місяць для індексації зарплати також визначають залежно від підвищення саме місячної тарифної ставки (місячного окладу).

Індивідуальні годинні тарифні ставки для кожної робітничої професії (з урахуванням встановленого кваліфікаційного розряду) з погодинною оплатою праці оформлюйте **наказом керівника підприємства** на початку кожного календарного року. Розмір годинної або денної ставки залежить від середньомісячної кількості робочих годин у відповідному році та розміру тарифної ставки робітника і розряду. У разі зміни останнього видайте **новий наказ**.

⁷ Лист Мінекономіки від 19.08.2025 № 4701-05/55169-09.

⁸ Лист Держпраці від 07.08.2025 № 2983/2.3/2.1-25а.

Визначену годинну тарифну ставку

застосовуйте і для погодинної оплати праці, і для визначення відрядної розцінки

Цілком можливо, що й середньомісячна кількість робочих годин за 2026 рік зміниться в разі скасування воєнного стану до закінчення 2026 року. Тоді виникне потреба переглянути середньомісячний показник кількості годин і погодинних тарифних ставок. Для цього будуть законні підстави, й у результаті перерахунку погодинні тарифні ставки збільшаться.

Який гарантований розмір мінзарплати за погодинної оплати

На підприємстві застосуйте **мінімальну заробітну плату в погодинному розмірі** лише в разі застосування погодинної оплати праці (ч. 6 ст. 3-1 Закону про оплату праці⁹).

На сьогодні мінімальні годинні тарифні ставки, визначені в агро-секторі з дотриманням Галузевої угоди, **суттєво перевищують** мінімальну зарплату в погодинному розмірі. Тому складно уявити, що виникне потреба доплачувати до гарантованого розміру мінзарплати.

На підприємствах, де погодинні ставки не перевищують розміру мінзарплати в годинному розмірі, встановленої статтею 8 Закону про Держбюджет-2026, така необхідність може виникнути. Йдеться про випадки, коли в період із січня по грудень 2026 року встановили погодинну тарифну ставку в розмірі, меншому за 52 грн, а протягом звітного місяця не нараховували доплати, надбавки, премії чи інші виплати за відпрацьований робочий час.

У разі погодинної оплати праці підприємство має дотримуватися мінімальної зарплати в погодинному розмірі, яка **із січня по грудень 2026 року становить 52 грн.**

Зауважимо, що оплату роботи за фактично відпрацьовані години за погодинною ставкою часто провадять і в разі роботи на умовах неповного робочого часу. У цьому разі погодинну ставку для оплати визначають шляхом ділення місячного окладу (тарифної ставки) на місячну норму робочого часу. Відповідно, за неповного робочого часу з оплатою за місячним окладом застосовуйте показник мінімальної зарплати в місячному розмірі.

⁹ Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР.

У 2026 році знову обнуляємо індексацію і заново рахуємо коефіцієнт індексації. Пояснимо, чому січень 2026-го став базовим місяцем для всіх працівників і хто може зберегти суму індексації, яку визначили раніше

Чи індексувати зарплату в січні — березні 2026 року

Микола Кирильчук,
експерт з оплати праці
та податкового обліку
Експертус Головбух, Київ

Не поспішайте у січні 2026 року визначати базові місяці та індекси споживчих цін (ІСЦ), за якими обчислюють суми індексації. Також бухгалтерові не знадобиться ІСЦ за грудень 2025-го та січень 2026 року. Причина — стаття 41 Закону про Держбюджет-2026¹:

Установити, що обчислення індексу споживчих цін для індексації грошових доходів населення провадиться наростаючим підсумком починаючи з січня 2026 року, який приймається за 1 або 100 відсотків. Сума індексації, яка склалася у грудні 2025 року, у січні 2026 року не нараховується.

Через це у січні 2026-го індексацію обнулили, тож за цей місяць індексацію не нараховуйте.

Місяць, у якому ІСЦ беруть за 1 або 100%, є базовим. Таким для всіх без винятків став січень 2026-го. Аналогічну ситуацію мали у січні 2025-го (лист Мінсоцполітики від 10.12.2024 № 105/0/214-24).

Січень 2026-го — базовий місяць для нарахування індексації.

Із ІСЦ за лютий 2026-го заново обчислюйте наростаючим підсумком коефіцієнт індексації. Його оприлюднять не пізніше ніж 10.03.2026. Тож у 2026 році право на індексацію може виникнути не раніше квітня, але за умови, що ІСЦ за лютий перевищить поріг у 103%. Якщо цього не станеться, очікуйте на ІСЦ за березень, квітень і т. д., доки не матимете перевищення порогу індексації.

¹ Закон України «Про Державний бюджет на 2026 рік» від 03.12.2025 № 4695-ІХ.

Працівників фактично позбавили індексації щонайменше на січень – березень 2026-го. Таку саму історію мали у 2025 році.

Який базовий місяць, якщо підвищили оклади в січні?

Якщо посадовий оклад працівника підвищили із січня 2026-го, ІСЦ за січень беріть за 1 або 100%. Коефіцієнт для подальшої індексації обчислюєте з наступного місяця після того, в якому підвищили посадовий оклад. Тобто базовим місяцем буде **січень 2026-го** незалежно від того, чи підвищили в січні посадовий оклад.

Чи зберігається індексація, яку виплачували за грудень 2025 року?

Індексацію, що склалася у грудні 2025-го, не нараховуйте ані в січні, ані згодом. Жодні фіксовані індексації не перейшли з 2025-го на 2026 рік. Підстава — стаття 41 Закону про Держбюджет-2026. Тому **не зберігайте** суму індексації, що визначили раніше.

Чи можна самостійно зафіксувати та виплачувати індексацію із січня 2026-го?

Так, законодавство не забороняє роботодавцям — **приватним підприємствам** самостійно зафіксувати та виплачувати індексацію. Працівникам підприємств та організацій, що перебувають на госпрозрахунку, зарплати підвищують у зв'язку зі зростанням рівня інфляції.

Порядок підвищення зарплати встановлюють у колдоговорах, але у розмірах не нижче за норми, що визначають:

- Закон № 1282²;
- Порядок № 1078³ (п. 5 цього Порядку).

На підставі цих норм приватні підприємства **мають право**:

- розробити власний порядок індексації зарплати *або*
- передбачити в колдоговорі умову зберігати фіксовану суму індексації (наприклад, ту, що склалася для працівників у грудні 2025 року).

Навіть якщо передбачили у колдоговорі фіксовану суму індексації, не забувайте, що суму індексації зобов'язані **визначати за Порядком № 1078**, коли коефіцієнт індексації за базового місяця — січень 2026-го перевищить 103%. Не можна нараховувати суму індексації у сумі меншій, аніж визначите за Порядком № 1078.

² Закон України «Про індексацію грошових доходів населення» від 03.07.1991 № 1282-ХІІ.

³ Порядок індексації грошових доходів населення, затверджений постановою КМУ від 17.07.2003 № 1078.

В Україні офіційно заборонили програмне забезпечення сімейства 1С та низки суміжних продуктів. Під заборону потрапили понад 20 програм, які раніше широко використовували як держсектор, так і бізнес. Розповімо, які саме програми зараз у чорному списку. Пояснимо мету таких заходів безпеки та можливі наслідки порушення заборони використання 1С-продуктів в Україні

Офіційний кінець ери 1С в Україні

Ірина Константинова,
юрист-експерт
із податкового обліку
Експертус Головбух, Київ

У п'ятницю 9 січня 2026 року Держспецзв'язку оприлюднила Перелік забороненого до використання програмного забезпечення та комунікаційного (мережевого) обладнання (*далі* — Перелік). У відомстві наголосили, що відмова від забороненого програмного забезпечення (*далі* — ПЗ) та обладнання:

- є ключовою умовою забезпечення стійкості держави;
- спростить процеси держзакупівель та управління кіберризиками, зокрема, для органів влади та об'єктів критичної інфраструктури.

До Переліку, зокрема, увійшли:

- 1С: Бухгалтерія 8 —
  - для України;
  - для України Базова;
  - для України. Учбова версія;
- 1С: Підприємство 8 —
  - Торгівля для приватних підприємців України;
  - Комплексний облік для бюджетних установ України;
  - Комплексний облік для бюджетних установ України Базова;
  - Управління торгівлею для України;
  - Управління невеликою фірмою для України;
  - Зарплата і Управління Персоналом для України;
  - Зарплата і Управління Персоналом для України Базова;
  - Управління торговим підприємством для України (1С: УТП8);
  - Бухгалтерія для бюджетних установ України;
  - Зарплата та кадри для бюджетних установ України;
  - Управління виробничим підприємством для України;
  - Документообіг КОРП для України;
- 1С: Підприємство 7.7 —
  - Бухгалтерський облік для України;

- Комплексна поставка для України;
- Виробництво + Послуги + Бухгалтерія для України;
- 1С: Торгівля і Склад 7.7. для України;
- 1С: Зарплата і Кадри 7.7. для України;
- BAS ERP;
- BAS Управління холдингом;
- BAS Документообіг КОРП;
- BAS Управління торгівлею;
- BAS Роздрібна торгівля;
- BAS Бухгалтерія КОРП;
- «UA-Бюджет».

На кого поширюється заборона

Держспецзв'язку наголосила, що Перелік є офіційним джерелом інформації щодо технологічних рішень, використання яких **створює неприпустимі ризики для безпеки**:

- органів державної влади;
- органів місцевого самоврядування (ОМС);
- військових формувань;
- державних підприємств;
- операторів критичної інфраструктури.

Тож цим суб'єктам заборонено використовувати ПЗ із Переліку.

Органи державної влади, ОМС, військові формування, держпідприємства та оператори критичної інфраструктури **не мають права використовувати продукти 1С, BAS**, оскільки держава визнала їх небезпечними.

Держспецзв'язку формує і веде у відкритому доступі Перелік на підставі Порядку № 1335*. КМУ щороку має затверджувати Перелік. Пропозиції щодо доповнення Переліку можуть подавати СБУ та НБУ в межах своєї компетенції.

Однак наразі **немає механізмів контролю** ПЗ, що його встановили на державних і приватних пристроях. Тому в липні 2025 року депутати подали до ВРУ законопроект «Про заборону використання та розповсюдження ворожих програмних продуктів та ворожих засобів інформатизації» № 13505. Він передбачає поетапну заборону ворожого софту та обладнання.

Держава планує **із 1 січня 2030 року** повністю вивести небезпечне ПЗ з обігу. До того часу суб'єкти господарювання **як державного, так і приватного** сектору мають перейти на безпечне альтернативне ПЗ. За порушення цих вимог запровадять штраф у розмірі 2% річного обороту компанії, але не менше, ніж дохід, отриманий від використання або

* Порядок формування та ведення відкритого переліку забороненого до використання програмного забезпечення та комунікаційного (мережевого) обладнання, затверджений постановою КМУ від 22.10.2025 № 1335.

розповсюдження забороненого ПЗ. У разі повторних порушень розмір фінансових санкцій буде більший.

Приватному бізнесу держава наразі прямо не забороняє використовувати ПЗ із Переліку. Проте підприємство, яке використовуватиме заборонене ПЗ, **ризикає** наразитися на заходи відповідальності, в т. ч. кримінальної. Адже приватні підприємства, які використовуватимуть заборонене ПЗ, можуть поставити під загрозу автоматичні системи державного сектору. Наприклад, коли подаватимуть звітність в електронній формі, братимуть участь у публічних закупівлях тощо.

Держспецзв'язку наголосила, що створення Переліку – це системний крок у напрямі посилення захисту державних інформаційних ресурсів та об'єктів критичної інфраструктури від кіберзагроз.

Яка відповідальність

Правові та організаційні основи забезпечення захисту національних інтересів України у кіберпросторі визначає Закон № 2163**.

*Особи, винні у порушенні законодавства у сферах національної безпеки, електронних комунікацій та захисту інформації, якщо кіберпростір є місцем та/або способом здійснення кримінального правопорушення, іншого винного діяння, відповідальність за яке передбачена **цивільним, адміністративним, кримінальним** законодавством, несуть відповідальність згідно із законом.*

Стаття 12 Закону № 2163

Отже, закон передбачає як адміністративну, так і кримінальну відповідальність за порушення державних інтересів у сфері кібербезпеки.

адміністративна

За недодержання законодавства про захист персональних даних, що призвело до незаконного доступу до них або порушення прав суб'єкта персональних даних, загрожує **штраф у розмірі:**

- від 100 до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (нмдг) — для фізосіб і посадових осіб;
- від 300 до 1000 нмдг — для ФОПів (ст. 188-39 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

кримінальна

Кримінальну відповідальність за порушення інформаційної безпеки передбачає Кримінальний кодекс України (КК).

** Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 № 2163-VIII.

Відповідальність за порушення інформаційної безпеки

Порушення	Відповідальність
Незаконне збирання, зберігання, використання або поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди	— Штраф від 500 до 1000 нмдг або — виправні роботи до двох років або — обмеження волі до трьох років (ст. 182 КК)
Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку	— Штраф від 1000 до 3000 нмдг або — позбавлення волі на строк до трьох років (ст. 361 КК)
Створення, використання або розповсюдження шкідливих програмних або технічних засобів	— Штраф від 2000 до 4000 нмдг або — позбавлення волі на строк до трьох років (ст. 361-1 КК)
Порушення правил експлуатації автоматизованих електронно-обчислювальних систем, якщо це заподіяло значну шкоду, вчинені особою, яка відповідає за їх експлуатацію	— Штраф від 2000 до 4000 нмдг або — обмеження волі на строк до трьох років з позбавленням права обіймати певні посади чи провадити певну діяльність на той самий строк (ст. 363 КК)

Резюме

Після заборони 1С та BAS державним бухгалтерам і управлінцям доведеться терміново переналаштувати комп'ютери на альтернативні бухгалтерські програми. Приватні підприємства наразі формально не зобов'язані відмовлятися від 1С та BAS, однак мають потурбуватися про безпечний облік в умовах цифрової війни, щоб не наразитися на штрафи. Із 1 січня 2030 року суб'єкти господарювання як державного, так і приватного сектору мають перейти на безпечне альтернативне ПЗ.

офіційні документи

Ми вже повідомляли, що з 1 січня 2026 року суб'єкти господарювання зможуть отримати з бюджету часткову компенсацію як вартості майна, що втратили внаслідок війни, так і страхових премій за договорами страхування від воєнних ризиків. Тепер роз'яснимо, які саме документи слід для цього подати і як не залишитися без компенсації через формальності урядової постанови

Компенсація вартості пошкодженого майна: як отримати та коли можуть відмовити

Ірина Константинова,
юрист-експерт
із податкового обліку
Експертус Головбух, Київ

СТАТТЯ ДО ТЕМИ
Компенсація
пошкодженого
майна підприємств:
ключові норми постанови
Кабміну
(«Головбух Агро», № 1/2026)

28 листопада 2025 року уряд ухвалив Постанову № 1541¹. Цією Постановою уряд затвердив Порядок надання часткової компенсації вартості майна суб'єктів господарювання, знищеного чи пошкодженого внаслідок збройної агресії російської федерації, а також часткової компенсації страхових премій за договорами страхування від воєнних ризиків (далі — Порядок № 1541). Норми зазначеної Постанови застосовують **із 1 січня 2026 року**.

З'ясуємо, що саме маєте зробити і які умови виконати, щоб вам не відмовили в компенсації через недотримання суто процедурних моментів.

На шпальтах журналу ми докладно обговорили нюанси обох різновидів програми компенсацій. Цей матеріал побудуємо за таким самим принципом — окремо щодо кожного варіанта.

Часткова компенсація

Безпосереднє часткове відшкодування — **до 10 млн грн** — діє щодо майна, яке розташоване на території 10 областей України. Це так звані регіони підвищеного ризику.

¹ Постанова КМУ «Деякі питання надання часткової компенсації вартості майна суб'єктів господарювання, знищеного чи пошкодженого внаслідок збройної агресії російської федерації, а також часткової компенсації страхових премій за договорами страхування від воєнних ризиків» від 28.11.2025 № 1541.

етап 1: приєднання до програми

Процес двоетапний: спочатку маєте приєднатися до програми, а згодом, у разі пошкодження або знищення майна, – подасте заяву на компенсацію.

Приєднатися до програми могли й до 1 січня 2026 року. Для цього:

- замовте **звіт про оцінку майна** у сертифікованого оцінювача. Звіт має містити дійсну вартість кожного об'єкта окремо. **Важливо:** складайте його не раніше ніж за 90 календарних днів (к. дн.) до подання заяви;
- обчисліть **розмір внеску:** 0,5% ймовірного збитку за пошкодження/знищення всього майна, заявленого до участі у програмі. Майте на увазі, що цей внесок не залежить від того, чи буде ваше майно пошкоджене (знищене). Тобто в будь-якому разі його не повернуть (п. 9 Порядку № 1541).

Далі підготуйте:

- **заяву про участь** за формою, що розміщена на офіційному сайті ПрАТ «Експортно-кредитне агентство» (далі — Агентство). Заяву засвідчте накладанням КЕП або УЕП, що базується на кваліфікованому сертифікаті е-підпису керівника / уповноваженої ним особи;
- копії **документів про право власності** на кожен об'єкт майна;
- **звіт про оцінку** дійсної вартості кожного об'єкта;
- **витяг** із Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань (ЄДР), сформований не пізніше ніж за 10 к. дн. до дати подання заяви;
- **доказ** сплати внеску (0,5%);
- документи про **повноваження підписанта** (якщо цих відомостей немає в ЄДР) і копію його паспорта + реєстраційний номер облікової картки платника податків (РНОКПП).

У заяві обов'язково вкажіть, що заявник **не належить** до суб'єктів господарювання, зазначених у пункті 4 Порядку № 1541, які не можуть отримувати компенсацій за цим Порядком.

Підготовлені документи надішліть до Агентства в **один зі способів:**

- на електронну пошту;
- на вебсайт;
- через вебсайт «Дія.Бізнес».

На рішення очікуйте протягом **30 к. дн.** Агентство перевірить повноту документів, правильність розрахунку і сплату внеску. Якщо все гаразд, вас включають до програми та письмово повідомлять про це. Якщо ні — Агентство письмово повідомить заявника про:

- необхідність сплатити внесок повністю та/або подати повний пакет документів — якщо внесок сплатили не повністю або подали не всі потрібні документи;
- залишення заяви без розгляду із зазначенням виявлених недоліків — у разі несплати внеску чи подання документів не у повному обсязі.

Щоб усунути недоліки, матимете лише **10 робочих днів**. Після чого маєте право повторно подати заяву до Агентства (п. 14 Порядку № 1541).

Якщо в цей строк не встигнете виправити недоліки і повторно подати заяву — її залишать без розгляду. Тому після надіслання документів ретельно перевіряйте поштові відправлення на вашу адресу. Майте на увазі, що сплачений не повністю внесок вам повернуть.

етап 2: отримання
компенсації

Якщо ваше майно пошкоджене або знищене, негайно **зафіксуйте факт пошкодження**. Для цього:

- викличте представників ДСНС, щоб вони склали **акт про пожежу або руйнування**;
- отримайте **довідку з поліції**;
- проведіть **детальну фотофіксацію** з різних ракурсів із позначенням дати.

Також проведіть комісійне або технічне обстеження пошкодженого майна за нормами Порядку № 473².

Підготовлену інформацію і документи подайте для внесення до Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією російської федерації проти України (далі — Реєстр пошкодженого та знищеного майна). Майте на увазі, що не можна подати заяву про компенсацію раніше, ніж вся інформація і документи будуть внесені до Реєстру пошкодженого та знищеного майна (п. 16 Порядку № 1541). Але цю заяву мусите подати не пізніше ніж протягом **трьох місяців** із дня, коли в Україні припинять або скасують воєнний стан.

Замовте **новий звіт оцінювача** про розмір прямого збитку. Це окремий документ, у якому слід визначити конкретну суму втрат від пошкодження. Він має відповідати Закону № 2658³, затвердженим нацстандартам бухгалтерії та іншим нормативно-правовим актам, обов'язковим для застосування оцінювачами.

Підготуйте:

- заяву за формою, розміщеною на сайті Агентства (окрему на кожен пошкоджений об'єкт);
- довідку про відсутність податкового боргу або витяг із системи ДПС;
- техпаспорт об'єкта і звіт про технічний стан будівлі;
- фотографії пошкодженого або знищеного майна (за наявності);
- акт комісійного або технічного обстеження пошкодженого/знищеного майна і документи, що підтверджують його знищення або пошкодження (акти ДСНС, довідки Нацполіції, акти про пожежу тощо);

² Порядок виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії російської федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд, затверджений постановою КМУ від 19.04.2022 № 473.

³ Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 № 2658-III.

- акт огляду і звіт про оцінку майна, які мають містити інформацію про розмір збитку;
- документи про повноваження підписанта, копію його паспорта + РНОКПП.

У Заяві окремо зазначте, що заявник не входить до кола суб'єктів господарювання, зазначених у пункті 4 Порядку № 1541, які не можуть бути отримувачами компенсації.

Подайте заяву до Агентства в той самий спосіб, як подавали заяву про участь у програмі.

Агентство розгляне заяву протягом **30 к. дн.** Строк розгляду можуть подовжити ще на 30 к. дн.

Якщо подасте заяву до внесення інформації до Реєстру пошкодженого та знищеного майна або долучите неповний пакет документів — заяву **залишать без руху**. Протягом 30 к. дн. маєте ці недоліки виправити.

Якщо із заявою і документами все гаразд, Агентство має:

- ухвалити рішення про виплату;
- сформувати перелік суб'єктів господарювання, щодо яких ухвалило таке рішення;
- подати сформований перелік до Мінекономіки.

Після цього Мінекономіки перерахує бюджетні кошти на рахунок Агентства, яке перекаже їх на рахунок заявника.

У деяких ситуаціях, визначених у пункті 27 Порядку № 1541, у компенсації за пошкодження/знищення майна відмовлять. **Підстави:**

- заяву про компенсацію подав суб'єкт, який не може бути отримувачем компенсації згідно з Порядком № 1541 або не має підстав подати заяву про компенсацію;
- заяву про компенсацію подали пізніше ніж три місяці з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні;
- відшкодування збитків за пошкоджене/знищене майно суб'єкт отримав від третіх осіб, зокрема у вигляді страхового відшкодування.

Страхові премії

Компенсація витрат на страхову премію в разі страхування майна — до 1 млн грн — діє щодо майна, розташованого на всій території України.

Коли укладаєте договір зі страховиком (страховою компанією), разом із документами подайте заяву про участь у програмі за формою, розміщеною на сайті Агентства. До заяви внесіть запевнення, що заявник не належить до суб'єктів господарювання, зазначених у пункті 4 Порядку № 1541. Сплатіть **внесок у розмірі 5 тис. грн** на рахунок Агентства за кожен окремий договір (далі — внесок).

Страховик перевірить документи і до укладання договору письмово повідомить про включення вас до програми або відмову. **Страховик може відмовити**, якщо заявник:

- подав документи не в повному обсязі;
- належить до суб'єктів, визначених у пункті 4 Порядку № 1541;
- не зазначив у заяві відомостей про сплату внеску в повному обсязі (п. 40 Порядку № 1541).

Укладіть договір страхування, який не може перевищувати одного року, і сплатіть повну страхову премію.

Коли сплине строк дії договору, подайте до Агентства **заяву про виплату компенсації** і додайте:

- копію правовстановлювальних документів;
- копію договору страхування і доказ сплати повної премії;
- копію заяви про участь, поданої страховику, та повідомлення страховика про включення до програми;
- довідку про відсутність податкового боргу;
- витяг із ЄДР, сформований не пізніше ніж за 10 к. дн. до дати подання заяви;
- документ про повноваження підписанта, якщо відомостей про нього немає в ЄДР, і копію його паспорта + РНОКПП.

Агентство розгляне заяву протягом 30 к. дн. (можливе подовження строку на 30 к. дн.). Якщо рішення буде позитивне, сформує перелік суб'єктів господарювання і передасть до Мінекономіки. Мінекономіка перерахує кошти Агентству, яке перекаже їх на ваш рахунок.

У разі відсутності відповідного бюджетного фінансування компенсацію страхової премії не виплачують, водночас сплаченого внеску заявникові не повертають.

Ви **втратите право на компенсацію** витрат на страхову премію, якщо:

- достроково розірвете договір страхування. Виняток — якщо страховик виплатив повне відшкодування;
- не сплатите страхову премію або сплатите не повністю.

Отже, дотримуйте умов договору, поки не сплине строк його дії, та виконуйте всі фінансові зобов'язання — це є **умовою отримання компенсації**.

Резюме

Насамкінець декілька рекомендацій щодо підготовки до запуску механізму компенсацій у будь-якому з варіантів, про які ми розповіли.

Перевірте, чи відповідаєте ви критеріям участі в Програмі.

Оцініть, наскільки важливим і вартісним є майно, розташоване в зонах ризику, та визначте, чи доцільно взяти участь у програмах компенсації.

Проведіть аудит права власності та підтвердних документів, адже через їх неповний пакет можуть затримати компенсацію або взагалі залишити заяву без розгляду.

Забезпечте періодичну фото- і відеофіксацію стану об'єктів, особливо в регіонах підвищеної загрози.

управління ризиками

У статті – огляд результатів дослідження перевірок агробізнесу в 2025 році та аналіз судової практики з реальними кейсами Верховного Суду. Стаття допоможе розібратися, як підготувати облік і документи, а також зменшити донарахування та штрафи. Прочитайте, щоб бути готовими, адже ціна помилки – сотні тисяч і мільйони гривень

Перевірки в агросекторі: мінімізуємо ризики та втрати

Олена Коваленко,
експерт із податкового
обліку Експертус
Головбух, Київ

Прибутковість сільськогосподарського товаровиробництва залежить від багатьох зовнішніх чинників: воєнні дії, погодні умови, стійкість рослин і тварин до хвороб, передбачуваність ринкових цін на продукцію. Помилки в бухгалтерському та податковому обліку також можуть підточити фінансову спроможність агропідприємства й фермерів. Під час перевірки контролери виявляють такі помилки, донараховують податкові зобов'язання, штрафи та пеню.

Цифрове видавництво Експертус провело власне дослідження. Ми опитали респондентів з агробізнесу про:

- податкові перевірки в 2025 році;
- результати перевірок;
- розмір штрафів;
- результати оскарження.

Нумо розбиратися разом!

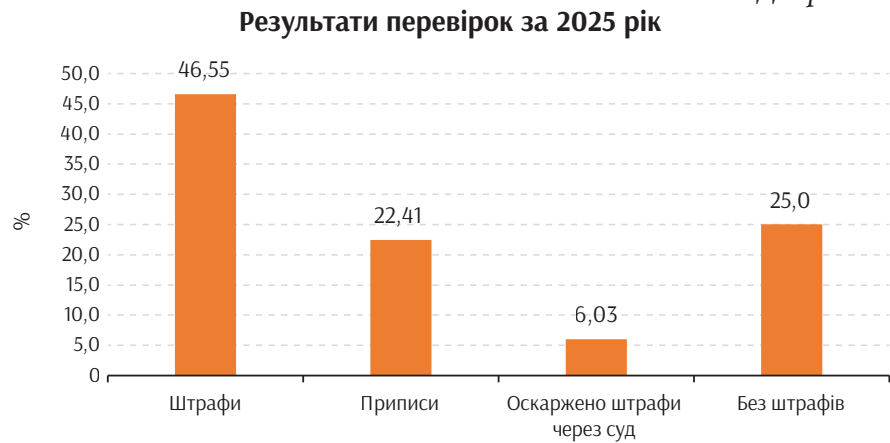
Податкові ризики

У 2025 році податківці перевірили кожне третє агропідприємство та фермера. За результатами перевірок штрафи отримали 47% опитаних. І лише 7% респондентів вдалося оскаржити штрафи в суді (*діагр. 1*).

Наші клієнти з агробізнесу поділилися інформацією про розмір штрафів. Кожний п'ятий сплатив понад 100 тис. грн (*діагр. 2*).

Дані з відкритих джерел свідчать, що найбільші донарахування та штрафи за результатами податкових перевірок за 2023—2025 роки агросектор сплатив за порушення, пов'язані з ПДВ (*табл. 1*).

Діаграма 1

Діаграма 2

Таблиця 1

Результати податкових перевірок за 2023–2025 роки

Податок / напрям	Кількість перевірок	Частка підприємств зі штрафами / приписами, %	Суми штрафів / донарахувань, грн
ПДВ	~ 1200	35–40	50 000–400 000
Плата за землю / орендна плата	~ 850	30–35	10 000–200 000
Єдиний податок	~ 500	20–25	5000–50 000
ЄСВ	~ 650	25–30	10 000–200 000
ПДФО	~ 450	20–25	5000–80 000

Приклади судових рішень, а також суми донарахувань і штрафів, які агробізнес оскаржував у 2025 році в судах, наводимо в *Таблиці 2*.

Щоб уникнути штрафних санкцій і негативних наслідків, ознайомтеся та збережіть *Пам'ятку*, в якій ми наводимо добірку найпоширеніших податкових правопорушень.

Кейси судових оскаржень – 2025

	Правопорушення	Донараховання та штраф, грн	Судове рішення
Кейс 1	Занижена база оподаткування під час постачання сільгосппродукції. Не нараховані ПДВ-зобов'язання, не складені та не зареєстровані податкові накладні на вартість списаних відходів третьої категорії, які утворилися під час технологічної доробки сільськогосподарської продукції	9 886 240,00	Постанова ВС від 16.12.2025 у справі № 400/6623/24 ¹
Кейс 2	Занижена сума ПДФО та військового збору з орендної плати орендодавцям-фізособам	1 077 586,36	Постанова ВС від 08.05.2025 у справі № 520/21190/24 ²
Кейс 3	Занижена сума мінімального податкового зобов'язання платником єдиного податку четвертої групи	1 497 092,69	Постанова ВС від 14.11.2025 у справі № 440/9764/24 ³
Кейс 4	Відсутність ліцензії на право зберігання пального виключно для потреб власного споживання, нересстрація акцизних складів	500 000,00	Постанова ВС від 12.08.2025 у справі № 400/1849/21 ⁴
Кейс 5	Несплата податку на нерухомість за будівлі сільгоспризначення, які належать засновнику фермерського господарства	130 992,00	Постанова ВС від 26.06.2025 у справі № 400/1245/23 ⁵

¹ reyestr.court.gov.ua/Review/132687633.² reyestr.court.gov.ua/Review/127204819.³ reyestr.court.gov.ua/Review/131801228.⁴ reyestr.court.gov.ua/Review/129481922.⁵ reyestr.court.gov.ua/Review/128436727.

Протидія

Перевірки в агробізнесі — реальність. Однак фінансові втрати не є обов'язковими. Найкращий спосіб зберегти фінансове здоров'я підприємства — подбати про профілактику.

Щоб пройти перевірку з мінімальними втратами, готуйтеся до неї заздалегідь. Для цього необхідні:

- актуальна інформація з питань обліку та оподаткування;
- системний контроль внутрішньої документації та звітності.

Тримайте *Чекліст*, що допоможе визначити, чи готове ваше підприємство до перевірки.

Порядок в обліку та документах зменшує ризики донараховань і штрафів під час перевірки. Проте цього недостатньо. Будьте готові переконувати ревізорів у своїй правоті, поки вони не склали податкове повідомлення-рішення (ППР). Оскаржувати ППР у суді затратно, а результат непередбачуваний.

Довіртеся нам! Е-журнал «Головбух Агро» надає всю необхідну інформацію, щоб правильно заперечити результати документальних і фактичних перевірок ДПС.

Бажаємо, щоб перевірки оминали вас стороною. Якщо ж уникнути їх не вдається, намагайтеся мінімізувати втрати ще до оформлення ППР. Увесь інструментарій у вас напохваті.

СТАТТЯ ДО ТЕМИ
Документальні та фактичні
перевірки ДПС:
10 відповідей
для бухгалтера
(«Головбух Агро»
№ 13/2025)

За що штрафують під час податкових перевірок

- Занижена база оподаткування ПДВ — договірна ціна постачання вирощеної або виготовленої продукції менше звичайних цін
- Не нараховані компенсувальні ПДВ-зобов'язання за пунктом 198.5 Податкового кодексу України на вартість загиблих посівів, інших списаних активів
- Завищений податковий кредит і витрати за операціями, реальність яких податківці не визнають, зокрема, через відсутність товарно-транспортних накладних або недоліки в них
- Нереєстрація платником ПДВ у разі досягнення обсягу оподатковуваних поставань у розмірі 1 млн грн за останні 12 місяців. Виняток — одиниці першої — третьої груп
- Порушення граничних строків реєстрації податкових накладних і розрахунків коригування
- Занижене мінімальне податкове зобов'язання
- Неправомірно застосоване звільнення від плати за землю, потенційно забруднену вибухонебезпечними предметами
- Занижена база оподаткування ПДФО та військовим збором, зокрема, на доходи від оренди земельних ділянок
- Відсутність ліцензії на право зберігання пального виключно для потреб власного споживання
- Несплата податку на нерухомість за будівлі сільгосппризначення у разі, якщо їх використання в сільгосптоваровиробництві не підтверджено

Готуємося до податкової перевірки: на що зважати бухгалтеру

 Чи правильно визначаєте мінімальну базу для ПДВ

Правила визначення мінімальної бази для ПДВ
(«Головбух Агро» № 13/2025)

 Як платнику єдиного податку четвертої групи розрахувати МПЗ

Єдиний податок четвертої групи: МПЗ, форс-мажор і звітність під час війни
(«Головбух Агро» № 22/2025)

 Які документи захистять від ПДВ-зобов'язань, коли списали знищені активи. Як обліковувати та оподатковувати списання загиблого врожаю або саджанців

Знищені ОЗ і товари: які документи захистять від ПДВ-зобов'язань
(«Головбух Агро» № 18/2025)

Майбутній урожай загинув через навалу сарани, посуху чи повінь: як облікувати та що з податками
(«Головбух Агро» № 16/2025)

Як списати загиблі саджанці
(«Головбух Агро» № 22/2025)

 Що цікавить податківців, коли вони перевіряють плату за землю. Як отримати пільгу з плати за землю, потенційно забруднену вибухівкою

Документальна перевірка плати за землю: які питання цікавлять ДПС
(«Головбух Агро» № 9/2024)

Як отримати пільгу з плати за землю, потенційно забруднену вибухівкою
(«Головбух Агро» № 10/2025)

 Які недоліки в ТТН створюють ризики для податкового кредиту й витрат

Проблемні ТТН у судовій практиці
(«Головбух Агро» № 19/2025)

 Чи правильно оподатковуєте ПДФО та військовим збором доходи фізосіб, зокрема дивіденди членам фермерського господарства

Банк проведень: ПДФО, військовий збір та ЄСВ
(«Головбух Агро» № 8/2025)
Дивіденди членам фермерського господарства: як оформити та які податки утримати
(«Головбух Агро» № 8/2025)

 Які наслідки несвоєчасної реєстрації платником ПДВ

Відповідальність за порушення вимоги обов'язкової реєстрації платником ПДВ
(«Головбух Агро» № 13/2024)

 Чи реєструвати акцизний склад, якщо використовуєте пальне лише для власних потреб

Чи реєструвати акцизний склад, якщо використовуєте пальне лише для власних потреб
(«Головбух Агро» № 21/2025)

 Які штрафи накладають за порушення граничних строків реєстрації ПН / РК

Як податківці штрафують за порушення строків реєстрації ПН та РК
(«Головбух Агро» № 21/2023)

 Як сплачувати податок на нерухомість за сільськогосподарську будівлю, частину якої надали в оренду

Сільгосптоваровиробник надає в оренду частину складу: за яку площу сплачувати податок на нерухоме майно
(«Головбух Агро» № 18/2025)

Психологічна підтримка працівників поволі стає стандартом корпоративної відповідальності. Та чи готове до цього податкове і бухгалтерське законодавство? Чи можна сьогодні визнати господарськими витрати на «гарячу лінію» психолога? Які ризики з ПДВ і додатковим благом? Як зміниться ситуація з лютого 2026 року, коли набере чинності Закон № 4223? У статті – практичні рекомендації, облік і податки – без ілюзій, але з чітким планом дій для бухгалтера та власника бізнесу

Психолог для працівників: витрати, податки і безпечні рішення до і після лютого 2026-го

Олена Сердюк,
провідний експерт
із податкового обліку
Експертус Головбух,
канд. екон. наук, доцент,
Київ

СИТУАЦІЯ

Товариство уклало договір із психологом, аби підтримувати ментальне здоров'я працівників. Форма співпраці — консультації на «гарячій лінії». Чи можна визнати господарськими витрати на консультації?

РОЗВ'ЯЗАННЯ

Із лютого 2026 року можна буде безпечно визнати витрати на психологічну підтримку витратами на охорону праці. А поки питання лишається дискусійним. Отже, розберімося поступово.

У січні 2025 року Верховна Рада ухвалила Закон № 4223¹, що буде введений у дію **07.02.2026**.

Суб'єктами, які забезпечують організацію надання допомоги у сфері психічного здоров'я або їй сприяють, визнали, зокрема, **роботодавців** (пп. 9 ч. 3 ст. 10 Закону № 4223). Задля охорони психічного здоров'я на робочому місці кожен роботодавець зможе розробити і затвердити **програму психосоціальної підтримки** працівників (ПСП) на робочому місці (ч. 1 ст. 33 Закону № 4223).

Для роботодавців це означає, що інвестиції в ментальне здоров'я працівників **із лютого 2026 року** сміливо можна інтегрувати в політику компанії на підставі Закону № 4223.

¹ Закон України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні» від 15.01.2025 № 4223-IX.

07.02.2026

Від цієї дати введуть в дію
Закон № 4223

Як запровадити ПСП на робочому місці

Скористайтеся Методрекомедаціями², що їх Мінекономіки розмістило на своєму сайті ще 07.10.2024.

У Методрекомедаціях зазначено, що ратифікувавши низку конвенцій Міжнародної організації праці із безпеки і здоров'я на роботі та взявши на себе зобов'язання наблизити національні норми до стандартів ЄС у межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Україна має **сприяти безпечним і здоровим умовам праці**.

Підприємствам України знадобляться дієва політика та **програма ПСП на робочому місці**, аби відповідати на виклики у воєнний та післявоєнний час. У перспективі вони мають перетворитися на комплексну програму **збереження ментального здоров'я** на роботі. З-поміж основних цілей програми ПСП — посилити позиції роботодавця і профспілки як лідерів, **орієнтованих на добробут працівників**.

Методрекомедації мають винятково **інформаційний та рекомендаційний характер**.

Роботодавці можуть користуватися Методрекомедаціями, коли розробляють заходи щодо запровадження ПСП. Вони є орієнтиром під час ухвалення рішень та реалізації програми ПСП для працівників на робочих місцях.

Ініціювати запровадження програми ПСП на рівні роботодавця може кожен, хто готовий взяти на себе організацію та координацію роботи:

- профспілкова організація;
- служба охорони праці;
- кадрова служба;
- формальний чи неформальний лідер тощо.

Основні етапи запровадження ПСП:

Етап	Захід
1	Створити ініціативну групу й проаналізувати ситуацію
2	Розробити політику ПСП
3	Оцінити потреби працівників
4	Розробити програму (план заходів)
5	Розробити систему моніторингу й оцінювання програми ПСП
6	Визначити ресурси для фінансування ПСП
7	Реалізувати ПСП
8	Провести моніторинг та оцінку, внести зміни до плану заходів (за потреби)

Методрекомедації містять **зразки документів**, що їх роботодавці можуть взяти за основу, коли розроблятимуть власну документацію. У них роботодавцям запропоновано:

• **оцінити й проаналізувати поточну ситуацію** щодо ПСП та наявних ресурсів — що вже є і працює добре, що треба додати чи

² Сайт Мінекономіки (me.gov.ua): Головна → Діяльність → Умови праці → Охорона праці → Методичні рекомендації щодо запровадження психосоціальної підтримки на робочому місці для роботодавців.

покращити. Для цього можна скористатися зразком **анкети** для оцінювання ресурсів та аналізу ситуації (додаток 1) (п. 1.4 Методрекоме́ндацій);

- **оцінити психосоціальні потреби** працівників підприємства. Для цього доцільно провести **анонімне опитування** за анкетною (додаток 2) (п. 1.5 Методрекоме́ндацій);

- розробити **проект політики щодо ПСП** у воєнний і післявоєнний час. Як основою може скористатися прикладом з додатка 3 (п. 2.1 Методрекоме́ндацій);

- розробити **план реалізації інтервенцій** (активностей, заходів) в межах програми ПСП. Основою можуть слугувати приклад із додатка 4 і рекомендації до плану заходів щодо психосоціальної підтримки ветеранів та ветеранок (додаток 5). План рекомендовано зробити на рік, хоча може бути й коротший строк (п. 3.4 Методрекоме́ндацій);

- розробити **положення про програму психологічної допомоги (ППД)** у межах програми, в якому визначити, що означає ППД, які її мета і переваги, а також —

- на кого поширюється дія положення;
- обов'язки й принципи особи чи команди, яка надає ППД;
- зобов'язання роботодавця в межах положення;
- чого очікуєте від працівників;
- контакти для скарг, відгуків і пропозицій (п. 3.5 Методрекоме́ндацій).

Як економічно обґрунтувати витрати на психолога

Аби довести зв'язок із госпдіяльністю, витрати економічно обґрунтуйте. Стосовно ППД доведіть, що консультації психолога:

- сприяють підвищенню продуктивності праці працівників;
- зменшують кількість лікарняних;
- покращують психологічний клімат у колективі, що зрештою позитивно впливає на фінансові результати підприємства.

Належно оформте документи, що підтверджують факт надання послуг, їхню вартість і зв'язок із господарською діяльністю підприємства: **договір із психологом, акти наданих послуг, платіжні документи**.

Чітко визначте, як саме психологічна підтримка працівників сприяє досягненню мети підприємства. Можете зазначити про це у внутрішніх документах компанії — положенні про соціальний пакет, колективному договорі тощо.

- 1 Включіть програму ПСП до колективного договору** або іншого внутрішнього документа підприємства. Це допоможе обґрунтувати зв'язок витрат із господарською діяльністю.

- 2 Збирайте і зберігайте документи**, що підтверджують позитивний вплив психологічної підтримки на працівників. Наприклад,

**ГОЛОВБУХ АГРО
РЕКОМЕНДУЄ**

статистику про зменшення кількості лікарняних, результати опитувань працівників щодо покращення психологічного клімату.

3 У договорі з психологом чітко **пропишіть мету надання послуг**. Підкресліть, що послуги покликані покращити психологічний стан працівників, аби підвищити їхню продуктивність та ефективність роботи.

Як облікувати й оподаткувати витрати на психолога

Із лютого 2026 року витрати на ПСП цілком правомірно віднести до **витрат на охорону праці** на підставі Закону № 4223. Включайте їх до складу загальновиробничих витрат (п. 15.8 НПСБО 16 «Витрати»). Оплату послуг психолога оформте проведенням: Д-т 91 «Загальновиробничі витрати» — К-т 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками».

Поки Закон № 4223 не ввели в дію, найменш ризикованим буде проведення: Д-т 949 «Інші витрати операційної діяльності» — К-т 631.

ПДВ

Якщо постачальник послуг (психолог-ФОП або компанія) є платником ПДВ, підприємство (замовник послуг) отримує право на податковий кредит лише за умови, що ці витрати **пов'язані з господарською діяльністю** (п. 198.3 Податкового кодексу України; ПК). Але якщо податківці вважатимуть такі витрати «негосподарськими», доведеться нарахувати компенсувальні податкові зобов'язання (п. 198.5 ПК).

Із лютого 2026 року питання щодо «негосподарського» характеру витрат однозначно має бути зняте. А поки спробуйте скористатися як аргументом Методрекомедаціями та положеннями свого колективного договору.

Коли послуги надає психолог — не платник ПДВ, ситуація простіша: права на податковий кредит не виникає, а значить, немає питань про компенсувальні зобов'язання за пунктом 198.5 ПК.

ПДФО, військовий збір, ЄСВ

Аби уникнути оподаткування доходу працівників, послуги мають бути **не персоніфіковані** (консультаційні лінії, групові тренінги тощо).

Якщо виникла персоніфікація, кваліфікуйте це як **додаткове благо** (пп. 14.1.47 ПК). У такій ситуації утримайте з працівників:

- ПДФО — 18% негрошового доходу (з урахуванням коефіцієнта 1,219512);
- військовий збір — 5% (коефіцієнта не застосовуйте).

ЄСВ на суми додаткового блага не нараховуйте, адже такий дохід не входить до бази нарахування ЄСВ (ст. 7 Закону про ЄСВ³).

³ Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI.

Якщо ж кваліфікуватимете цей дохід як «*інший дохід*» працівника, окрім утримання ПДФО та військового збору, нарахуйте на його суму ЄСВ — 22% або 8,41% — щодо особи з інвалідністю.

Резюме

Витрати на психологічну підтримку працівників вже зараз є об'єктивною потребою бізнесу. Проте з погляду податкового та бухгалтерського обліку до лютого 2026 року вони залишаються зоною підвищеної уваги та потенційних суперечок з органами контролю. Поки не ввели в дію Закон № 4223, особливо ретельно обґрунтуйте зв'язок таких витрат із господарською діяльністю, правильно оформлюйте договірну та внутрішню документацію і зважено ухвалюйте облікові рішення, в т. ч. щодо ПДВ та оподаткування доходів працівників.

Із лютого 2026 року ситуація змінюється: психологічна та психосоціальна підтримка працівників на робочому місці матиме чітке законодавче підґрунтя, тож підприємства зможуть безпечно інтегрувати її в систему охорони праці. Це дасть змогу визнавати витрати на неї як господарські, зменшити податкові ризики та системно інвестувати в ментальне здоров'я персоналу як фінансову політику компанії.

Доцільно вже зараз скористатися наявними Методрекомендаціями та підготувати внутрішні політики, положення і програми, які з 2026 року стануть не просто соціальною ініціативою, а повноцінним і захищеним елементом витрат підприємства.

Головбух Агро

№ 02 (146) від 26.01.2026

Виходить із листопада 2019 року

0 44 586 56 06

0 800 21 12 20

shop.expertus.media

buhplatforma.com.ua

Продуктовий директор

Експертус Головбух

Альона Любанова

Головний редактор,

відповідальний за випуск

Наталія Дубчак

dubchak@expertus.media

Над випуском працювали

Ольга Жирнова

Олена Озерова

Ганна Чернишова

Олена Сердюк

Ольга Гонтаренко

Микола Кирильчук

Ірина Константинова

Олена Коваленко

Дизайн та верстка

Тетяна Атрощенко,

Ігор Пальчевський

Редакція не несе відповідальності

за зміст рекламних матеріалів.

Позиція редакції може не збігатися

з позицією автора.

Передрук матеріалів журналу

«Головбух Агро», будь-яке їх

цитування, публікація їх анотованих

оглядів допускаються лише

з письмового дозволу продуктового

директора.

Підписано до друку 26.01.2026

© Цифрове видавництво Експертус,

2026

Приклади, форми і зразки документів, наведені у цьому номері журналу «Головбух Агро»

Облікова політика – 2026: як внести зміни й на що зважити

Чекліст для перевірки наказу про облікову політику 22

Перевірки в агросекторі: мінімізуємо ризики та втрати

Готуємося до податкової перевірки: на що зважати бухгалтеру 48

За що штрафують під час податкових перевірок 47

Розраховуємо годинні тарифні ставки в 2026 році

Мінімальні гарантовані розміри годинних тарифних ставок
та коефіцієнти міжрозрядних співвідношень окремих категорій
робітників агросектору в 2026 році 30

Як проіндексувати НГО землі в 2026 році

Коефіцієнт індексації НГО земель 4

Показники НГО ріллі по областях станом на 01.01.2026 6

Як обчислити податкові зобов'язання з плати за землю для сільгоспугідь,
якщо НГО не провалили 5

Експертус ГОЛОВБУХ

Готові рішення для бухгалтера
в усіх робочих ситуаціях

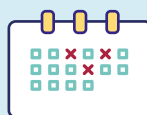
Податки та збори • Документообіг • Господарські операції • Бухоблік
Бухпроведення • Оплата праці та соцвиплати • Кадри для бухгалтера
Звітність • Перевірки та відповідальність

Спробуйте Систему в дії

gb.expertus.com.ua

Персональні
консультації
без обмежень

Інтерактивний
календар
бухгалтера

Форми, зразки
документів

Електронні версії
професійних
журналів і книг

Безплатні
вебінари
щомісяця

Навігатори,
сервіси, словники,
калькулятори

ВИЩА ШКОЛА
ГОЛОВБУХА

Будьте завжди
на крок попереду

Національна сертифікація головбуха медичного КНП

Три місяці
навчання online

Підсумковий
тест

Сертифікат
про підвищення кваліфікації
від НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Забронюйте місце на навчання

0 800 21 12 20 | shop.expertus.media